

ODLUKE

ODLUKA br. 1312/2013/EU EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o 11. décembre 2013.

o Strateškom inovacijskom programu Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT): doprinos EIT-a inovativnijoj Europi

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 173. stavak 3.,

uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 294/2008 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽²⁾,u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ⁽³⁾,

budući da:

(1) Uredbom (EZ) br. 294/2008 od Komisije se zahtijeva da podnese prijedlog prvog Strateškog inovacijskog programa („SIP”) na temelju nacrtu koji je pripremio Europski institut za inovacije i tehnologiju („EIT”).

(2) SIP bi trebao definirati dugoročna prioritetna područja i dugoročnu strategiju za EIT te uključiti ocjenu njegova gospodarskog učinka i sposobnosti stvaranja najbolje inovacijske dodane vrijednosti. SIP bi trebao uzeti u obzir rezultate praćenja i ocjenjivanja EIT-a.

(3) Prvi SIP trebao bi uključivati detaljne specifikacije i uvjete u vezi s djelovanjem EIT-a, postupke za suradnju među Upravnim odborom i Zajednicama znanja i inovacija („ZZI-ovi”) i metode financiranja ZZI-ova,

DONIJELI SU OVU ODLUKU:

Članak 1.

Usvaja se Strateški inovacijski program („SIP”) Europskog instituta za inovacije i tehnologiju za razdoblje od 2014. do 2020., kako je utvrđen u prilogu.

Članak 2.

SIP se provodi u skladu s Uredbom (EZ) br. 294/2008.

Članak 3.

Ova Odluka stupa na snagu trećeg dana od dana objave u Službenom listu Europske unije.

Sastavljeno u 11. décembre 2013.

Za Europski parlament

Predsjednik

M. SCHULZ

Za Vijeće

Predsjednik

V. LEŠKEVIČIUS

⁽¹⁾ Uredba (EZ) br. 294/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2008. o osnivanju Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (SL L 97, 9.4.2008., str. 1.)

⁽²⁾ SL C 181, 21.6.2012., str. 122.

⁽³⁾ Stajalište Europskog parlamenta od 21. studenog 2013. (još nije objavljeno u Službenom listu)

PRILOG

STRATEŠKI INOVACIJSKI PROGRAM EIT-a

Sadržaj

Sažetak ključnih aktivnosti

1. EUROPSKI INSTITUT ZA INOVACIJE I TEHNOLOGIJU: inovacijski akter na razini Unije
 - 1.1. EIT: suočavanje s društvenim izazovima pomoću inovacija u trokutu znanja
 - 1.2. Dodana vrijednost EIT-a: posebna svojstva
 - 1.3. Sinergije i komplementarnost s drugim inicijativama za politike i financiranje
2. JAČANJE ULOGE EIT-a NAKON 2013.: PRIORITETI
 - 2.1. Poticanje rasta, utjecaja i održivosti preko EIT-a
 - 2.1.1. Konsolidiranje i poticanje rasta i učinka postojećih ZZI-ova
 - 2.1.2. Stvaranje novih ZZI-ova
 - 2.2. Povećanje učinka EIT-a
 - 2.3. Novi mehanizmi ostvarivanja ciljeva i praćenje usmjereno na rezultate
3. UČINKOVITO DONOŠENJE ODLUKA I RADNI ARANŽMANI
 - 3.1. Organizacija i razjašnjenje postupka donošenja odluka u EIT-u
 - 3.2. Ulaganje u ZZI-ove: odnosi između EIT-a i ZZI-ova
 - 3.3. Suradnja s dionicima
4. Procjena financijskih potreba i izvora financiranja 2014. – 2020.
 - 4.1. Konsolidacija pametnog modela financiranja za ZZI-ove
 - 4.2. Proračunske potrebe EIT-a

Informativni članak 1: Inovacije za zdrav život i aktivno starenje

Informativni članak 2: Sirovine - održivo istraživanje, vađenje, prerada, recikliranje i supstitucija

Informativni članak 3: Hrana za budućnost - održiv opskrbeni lanac od izvora do potrošača

Informativni članak 4: Dodana vrijednost u proizvodnji

Informativni članak 5: Urbana mobilnost

Sažetak ključnih aktivnosti*Odjeljak 2.1.1. Konsolidacija i poticanje rasta i učinka postojećih ZZI-ova*

EIT će:

- poticati ZZI-ove da razviju širi raspon obrazovnih aktivnosti i aktivnosti za osposobljavanje, da pružaju savjete o njima i da podignu svijest o njihovom postojanju.
- postupno uspostaviti konkurentne mehanizme za reviziju dodjele postotka sredstava ZZI-ovima koji će se temeljiti na poslovnim planovima i rezultatima ZZI-ova i kojima će se uzeti u obzir činjenica da ZZI-ovi rastu različitim brzinom.
- potaknuti ZZI-ove da razviju zajedničke aktivnosti u vezi s horizontalnim pitanjima;

- uspostaviti sustav stručnog ocjenjivanja za kvalifikacije s oznakom EIT-a i sudjelovati u dijalogu s nacionalnim i međunarodnim tijelima za jamstvo kvalitete radi promicanja dosljednog pristupa.

Odjeljak 2.1.2. Stvaranje novih ZZI-ova

EIT će

- pripremiti postupak odabira za svaki krug ZZI-ova koji kandidatima za ZZI ostavlja dovoljno vremena za pripremu prijedloga.
- objaviti pozive za pet novih ZZI-ova na sljedeći način: poziv za dva nova ZZI-ja u 2014. na temu Zdravog života i aktivnog starenja te na temu Sirovina; poziv za dva nova ZZI-ja u 2016. na temu Hrane za budućnost i Dodane vrijednosti u proizvodnji i poziv za jedan novi ZZI u 2018. na temu Urbane mobilnosti.
- poduzeti sve potrebno da osigura da se što više potencijalnih zainteresiranih strana upozna s budućim postupcima odabira ZZI-ova.
- osigurati da okvirni uvjeti budućih postupaka odabira ZZI-ova omoguće optimalan rezultat, osobito pružajući jasno usmjerenje s obzirom na zahtjeve i postupke te dajući predlagateljima dovoljno vremena da organiziraju partnerstvo.

Odjeljak 2.2. Povećanje učinka EIT-a

EIT će

- poticati sudjelovanje u aktivnostima informiranja i posebno pružati podršku po potrebi ZZI-ima u vezi s Regionalnim programom za inovacije.
- uspostaviti/prilagoditi alat koji se temelji na webu kako bi osigurao platformu za razmjenu znanja i povezivanje u mreže oko EIT-a.
- uspostaviti i podupirati funkcionalnu i jaku mrežu diplomanata iz obrazovnih aktivnosti i aktivnosti osposobljavanja u okviru EIT-a/ZZI-ja („bivši studenti EIT-a”).
- omogućiti sistematičan pristup šire inovacijske zajednice u Uniji i izvan nje do iskustava i uspjeha u okviru ZZI-ova. To može uključiti razvoj riznice javnih materijala iz obrazovnih aktivnosti i aktivnosti osposobljavanja u okviru EIT-a i ZZI-ova.
- osigurati znatno sudjelovanje privatnog sektora, uključujući MSP-ove, u trokutu znanja.

Odjeljak 2.3. Novi mehanizmi ostvarivanja ciljeva i praćenje usmjereno na rezultate

EIT će

- sastaviti plan pojednostavljenja, uključujući mjerila za procjenu napretka, te izvijestiti Komisiju o napretku njegove provedbe u godišnjem izvješću o radu; osigurati da se novi modeli pojednostavljenja prošire u Uniji te da se s njima upoznaju druge inicijative Unije.
- u suradnji s Komisijom i ZZI-ovima uspostaviti opsežan sustav za praćenje doprinosa EIT-a programu Obzor 2020., učinka EIT-a ostvarenog kroz vlastite aktivnosti i kroz aktivnosti ZZI-ja te rezultata ZZI-ja; EIT će izvještavati o svim svojim aktivnostima praćenja u godišnjem izvješću o radu koje šalje Europskom parlamentu i Vijeću.

Odjeljak 3.1. Organizacija i razjašnjenje postupka donošenja odluka u EIT-u

EIT će

- osigurati da se EIT kroz pametnu strategiju ljudskih resursa koja uključuje stalnu suradnju unutarnjih i vanjskih stručnjaka te kroz unutarnje postupke upravljanja razvije u referentnu instituciju u području inovacijskog vodstva.
- poduzeti konkretne mjere za daljnje promicanje kulture otvorenosti i transparentnosti.

Odjeljak 3.2. Ulaganje u ZZI-ove: odnosi između EIT-a i ZZI-ova

EIT će

- pružiti jasne i dosljedne smjernice u vezi s očekivanjima, obvezama i odgovornostima tijekom svih faza ZZI-ova.
- u bliskoj suradnji sa ZZI-ovima stvoriti kapacitete unutar sjedišta EIT-a kako bi se pospješila uzajamna razmjena i učenje na razini ZZI-ova.
- ZZI-ovima pružiti određeni broj usluga u vezi s horizontalnim pitanjima u kojima se može ostvariti veća učinkovitost te će u tu svrhu također provesti druge zajedničke politike.
- dati smjernice u vezi s povezivanjem i suradnjom s partnerima koji ne mogu postati punopravni ulagači i partneri ZZI-ja.

Odjeljak 3.3. Suradnja s dionicima

EIT će

- uspostaviti redovan forum dionika i njegov poseban sastav predstavnika država članica kako bi se pospješilo uzajamno učenje i suradnja sa širom inovacijskom zajednicom iz čitavog trokuta znanja, uključujući nacionalna i regionalna tijela vlasti. U tom kontekstu web-platforna može potpomoći daljnje poticanje suradnje među sudionicima.
- sistematičnije surađivati s postojećim sveučilišnim udruženjima, podzećima i istraživačkim organizacijama te klaster organizacijama kao platformama za razmjenu znanja i širenje rezultata.
- uspostaviti mehanizam, kao što je godišnji sastanak EIT-a, ZZI-ova i relevantnih službi Europske komisije, kako bi se pospješila sinergija između EIT-a i ZZI-ova s jedne strane te drugih inicijativa Unije s druge strane.

STRATEŠKI INOVACIJSKI PROGRAM EIT-a

1. Europski institut za inovacije i tehnologiju: inovacijski akter na razini Unije

Ovaj Strateški inovacijski program (SIP) definira prioritete za Europski institut za inovacije i tehnologiju (EIT) za razdoblje 2014. - 2020. i njegov način rada. On je stoga ključni alat stvaratelja europske politike za strateško usmjerenje EIT-a koji EIT-u ostavlja znatnu samostalnost u definiranju načina i sredstava za postizanje postavljenih ciljeva.

SIP je rezultat temeljitog procesa u kojemu se pokušalo razmotriti dosadašnja iskustva EIT-a i potpuno odraziti stvarno stanje u području europskih inovacija. Temelji se na prvome nacrtu SIP-a Upravnog odbora EIT-a koji je Europskoj komisiji predložen 15. lipnja 2011., u skladu sa zahtjevima Uredbe (EZ) br. 294/2008 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾.

Također se temelji na rezultatima nezavisne ocjene početnog razdoblja EIT-a i na procesu savjetovanja otvorenom svima koji već sudjeluju u djelatnostima EIT-a ili bi u njima htjeli sudjelovati, uključujući poduzeća, visoka učilišta i istraživačke organizacije te nacionalna i regionalna tijela.

1.1. EIT: suočavanje s društvenim izazovima pomoću inovacija u trokutu znanja

U svijetu koji se vrlo brzo mijenja put Europe u budućnost temelji se na rastu koji je pametan, održiv i uključiv. Kako bi se postigao taj cilj i održala konkurentnost u globalnom gospodarstvu i društvu znanja, „trokut znanja” koji se sastoji od visokog obrazovanja, istraživanja i inovacija te njihova međusobna interakcija prepoznati su kao ključne pokretačke sile. Europska unija djelovala je u skladu s time i u svojoj strategiji Europa 2020. definirala ta područja kao političke prioritete. Ti prioriteti uglavnom se provode preko vodećih inicijativa „Unija inovacija” i „Mladi u pokretu” koje čine opći politički okvir za djelovanje Unije u tim područjima. Nadopunjuju ih druge vodeće inicijative kao što su „Cjelovita industrijska politika za doba globalizacije”, „Digitalni program za Europu” i „Europa koja učinkovito iskorištava resurse”. EIT će u potpunosti doprinijeti postizanju ciljeva tih vodećih inicijativa.

⁽¹⁾ Uredba (EZ) br. 294/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2008. o osnivanju Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (SL L 97, 9.4.2008., str. 1).

Razlozi za smještanje visokog obrazovanja, istraživanja i inovacija u središte pozornosti jednostavni su. S obzirom na gospodarstvo znanja i rastuću globalnu konkurentnost i suočavanje s demografskim izazovom kod kuće, budući gospodarski rast i radna mjesta u Europi sve će više ovisiti o inovacijskim postignućima u području proizvoda, usluga i poslovnih modela te o njezinoj sposobnosti da odnjeuguje, privuče i zadrži nadarene. Iako u čitavoj Europi postoje pojedinačne priče o uspjehu, Unija treba uhvatiti korak s vodećima u svijetu u području inovacija. Osim toga, Unija se suočava s povećanom konkurencijom za nadarene iz novih centara izvrsnosti u gospodarstvima u usponu.

Europa mora dodatno pojačati svoje napore u visokom obrazovanju, istraživanju i inovacijama i usvojiti snažnu, otvorenu i pravu poduzetničku kulturu koja je nužna za njegovanje, podupiranje i ubiranje plodova istraživanja i inovacija, za osnivanje novih poduzeća i postizanje stvarne tržišne upotrebe inovacija u potencijalnim sektorima koji brzo rastu. Europa mora poticati ulogu visokih učilišta kao pokretača inovacija jer su nadarenima potrebne prave vještine, znanja i stavovi kako bi mogli poticati inovacije.

EIT je uspostavljen upravo s tim ciljem - da doprinese održivom gospodarskom rastu i konkurentnosti osnaživanjem inovacijskog kapaciteta Unije i njezinih država članica te da ojača njihovu sposobnost pretvaranja rezultata istraživanja u proizvode i usluge visoke vrijednosti. EIT će potpunom integracijom trokuta znanja koji čine visoko obrazovanje, istraživanje i inovacije dati važan doprinos rješavanju posebno socijalnih izazova u okviru programa Obzor 2020. i ostvarivanju sistematičnih promjena u načinu na koji surađuju europski inovacijski akteri.

Kako bi postigao taj cilj, EIT kombinira strateško usmjerenje na razini EIT-a i pristup odozdo prema gore u okviru tematskih nadležnosti svojih Zajednica znanja i inovacija (ZZI-ova). ZZI-ovi su vrlo integrirana paneuropska partnerstva koja dugoročno povezuju izvrsna sveučilišta, istraživačke centre, mala i velika poduzeća te druge inovacijske aktere oko specifičnih društvenih izazova. Svaki ZZI organiziran je oko manjeg broja međusobno povezanih kolokacijskih centara u kojima partneri svakodnevno blisko surađuju i dijele zajedničke strateške ciljeve. Kolokacijski centri nadograđuju se na postojeće centre izvrsnosti, razvijajući ih u lokalne inovacijske ekosustave i povezujući ih međusobno u širu mrežu inovacijskih čvorišta diljem Europe. Pojedinačni ZZI-ovi u okviru EIT-a imaju visok stupanj samostalnosti pri određivanju svoje unutarnje organizacije, sastava, programa i načina rada koji im omogućavaju da sami izaberu pristup najprikladniji za postizanje svojih ciljeva. EIT bi svojim djelotvornim i jednostavnim načinom upravljanja trebao biti uzor u cijeloj Europi. Na strateškoj razini EIT organizira postupak odabira ZZI-ova u skladu s tematskim područjima koja utvrđuju Europski parlament i Vijeće te ih usklađuje s prilagodljivim okvirom, podupire ih i savjetuje u administrativnim pitanjima i po potrebi širi najbolje modele upravljanja i financiranja ZZI-ova. EIT bi trebao promicati međusobnu koordinaciju i suradnju ZZI-ova kako bi se osigurala sinergije i dodana vrijednost.

EIT preko ZZI-ova nastoji ubrzati inovacije i pomoći stvarati multidisciplinarne i interdisciplinarne okoline u kojima je vjerojatnije da će inovacije uspjeti i da će stvarati pomake u načinima suradnje među područjem visokog obrazovanja te istraživačkim i poslovnim područjima. Ovaj pristup pomaže pri rješavanju sve složenijih i međusobno povezanih društvenih izazova navedenih u programu Obzor 2020. kombinirajući sektorske i međusektorske inovacije te povezujući izvrsne ljude iz različitih sektora, pozadina i disciplina – koji se inače ne bi nužno susreli – da zajedno pronađu rješenja za izazove.

Postignuća

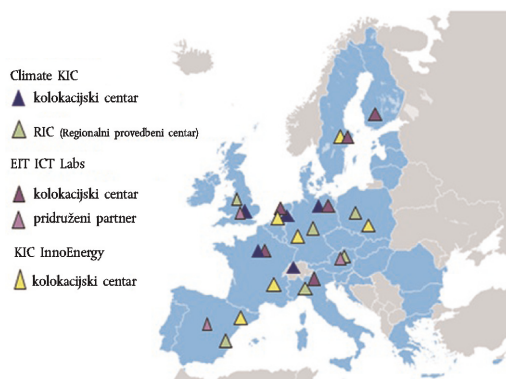
EIT je završio svoju početnu fazu koja je bila namijenjena pokretanju njegove djelatnosti preko prvih ZZI-ova i uspostavljanju njegovih funkcija odlučivanja i izvršavanja - upravnog odbora i sjedišta. EIT je također uspješno postigao svoj glavni cilj - potpunu povezanost čitavoga inovacijskog lanca, združujući visoka učilišta, istraživačke organizacije i poduzeća u okviru prvih triju ZZI-ova, ustanovljenih 2010. u područjima koja su Europski parlament i Vijeće odredili kao ključne za budući razvoj Europe. Ta su područja održiva energija („KIC InnoEnergy“), prilagodba klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje („ClimateKIC“) te informacijsko i komunikacijsko društvo budućnosti („EIT ICT Labs“).

Osim toga, EIT se sada konsolidira kao inovacijska institucija preko svojeg sjedišta u Budimpešti. Također je osnovao Zakladu EIT-a, pravno neovisnu organizaciju namijenjenu promociji i podupiranju rada i aktivnosti EIT-a te povećanju društvenog utjecaja EIT-a.

ZZI-ovi na putu do integriranih partnerstava svjetskog ranga

Prva tri ZZI-ja koji su uspostavljeni 2010. proveli su svoje prve aktivnosti 2011. Unatoč svojem još uvijek kratkom iskustvu uspješno su dosegli kritičnu masu u svojim područjima, uključujući uravnoteženo sudjelovanje različitih sastavnih dijelova trokuta znanja. Udružena snaga partnera u ZZI-ju - kako brojčano, tako i u odnosu na važnost koju imaju u svojim područjima - omogućava im da postanu svjetska klasa.

Grafikon 1. – kolokacija ZZI-ova

ZZI-ovi su pri oblikovanju svojih strategija i struktura upravljanja slijedili različite pristupe koji odražavaju različita tematska područja. Jedan ZZI osnovan je kao poduzeće, druga dva osnovana su kao neprofitne udruge. Svi se sastoje od približno 30 glavnih partnera i od pet do šest kolokacijskih centara koje obično prati različit broj dodatnih pridruženih partnera, uključujući mala i srednja poduzeća (MSP-ovi).

Uspostava ZZI-ova kao pojedinačnih pravnih subjekata koje vodi glavni izvršni direktor jasno odstupa od tradicionalnog pristupa koji se temelji na više korisnika. Osim toga svi ZZI-ovi slijede poslovnu logiku za strateško planiranje svojih aktivnosti i svi ZZI-ovi provode kolokacijski koncept: povezuju različite skupine na jednome fizičkom mjestu koje djeluje kao klirinška kuća za mnoge aktivnosti ZZI-ja te udružuju kompetencije i vještine razvijene u različitim specijaliziranim područjima na paneuropskoj razini. Poduzeća će posebno imati važnu ulogu u provedbi aktivnosti ZZI-ova, koji bi trebali moći pokrenuti ulaganja i dugoročan angažman poslovnog sektora.

Aktivnosti ZZI-ova obuhvaćaju čitav inovacijski lanac te između ostalog uključuju uvođenje magistarskih i doktorskih studijskih programa s oznakom EIT-a koji združuju izvrsnu znanost s obrazovanjem u području poduzetništva, uslugama osnivanja poduzeća i shemama mobilnosti. Početnim aktivnostima ZZI-ova koje su bile usredotočene na nadarenost i ljude postignuti su prvi rezultati u području obrazovanja i poduzetništva, uključujući uvođenje magistarskih i doktorskih studijskih programa. Dva ZZI-ja udružila su snage i sudjeluju u zajedničkom magistarskom programu u pametnim mrežama.

Postignuća ZZI-ova u njihovoj prvoj godini (2010. - 2011.) obećavaju:

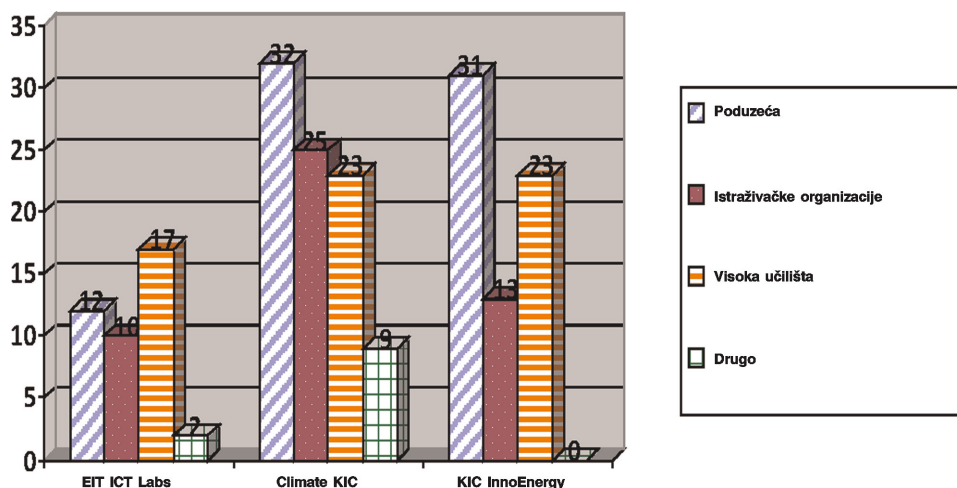
Skoro 500 studenata završilo je osposobljavanje na ljetnim tečajevima, a više od 200 studenata trenutno je upisano na posebne magistarske studije s oznakom ZZI-ja. Potražnja za nadarenim osobama je velika: primjerice KIC InnoEnergy primio je 950 prijava za svoj magistarski studij na koji se prima 155 studenata. Studenti koji su diplomirali u okviru programa ZZI-ja za klimu (ClimateKIC) 2010. i 2011. osnovali su udrugu bivših studenata s ciljem održavanja dugoročne suradnje s ZZI-om.

Već je osnovano šest novih poduzeća s temeljnim kapitalom iz nagrada i odlikovanja ili s potporom ZZI-ova. Više od 50 novih poduzeća trenutno je u pripremnj fazi. EIT ICTLabs podupire 18 malih poduzeća poslovnim savjetnicima.

Veze unutar trokuta znanja uspostavljene su na regionalnoj razini preko multidisciplinarnih programa za profesionalni razvoj kao što je program ZZI-ja za klimu (ClimateKIC) „Pioniri u praksi” (u tom je programu za mobilnost dosad sudjelovalo 59 pojedinaca).

Usvojena su nova pravila intelektualnog vlasništva koja određuju dijeljenje dobiti iz prava intelektualnog vlasništva među uključenim poduzećima i pravnim subjektom relevantnog ZZI-ja.

Grafikon 2. - partneri ZZI-ova 2011. (poduzeća, visoko obrazovanje, istraživačke organizacije)

1.2. Dodana vrijednost EIT-a: posebna svojstva

Za pristup EIT-a karakteristični su brojni elementi pomoću kojih nastaje stvarna dodana vrijednost na razini Unije:

- Prevladavanje rascjepkanosti pomoću dugoročnih integriranih partnerstava i postizanje kritične mase preko njegove europske dimenzije: Na temelju postojećih inicijativa za suradnju EIT dovodi odabrana partnerstva u ZZI na razinu koja je trajnija i strateški jača. ZZI-ovi omogućavaju da se partneri svjetske klase ujedine u nove konfiguracije, optimalno koriste postojeće resurse i razvijaju nove i po potrebi otvorene inovacijske modele, pristupe novim poslovnim prilikama preko novih vrijednosnih lanaca s većim rizikom i većim izazovima. Štoviše, iako diljem država članica postoji mnogo centara izvrsnosti, pojedinačno često ne dosežu kritičnu masu potrebnu za globalnu konkurentnost. Kolokacijski centri ZZI-ova jakim lokalnim akterima nude mogućnost za tijesno prekogranično povezivanje s drugim izvrsnim partnerima, omogućavajući im pritom da djeluju i da su priznati na svjetskoj razini.
- Povećanje učinka ulaganja na obrazovanje, istraživanja i inovacije i testiranje novih načina upravljanja inovacijama: EIT djeluje kao katalizator inovacija koji dodaje vrijednost postojećoj istraživačkoj bazi pospješujući preuzimanje i iskorištavanje tehnologija i rezultata istraživanja te prenoseći rezultate istraživanja u obrazovanje. Inovacijske aktivnosti posljedično doprinose usklađivanju i povećanju ulaganja u istraživanja te postizanju veće usmjerenosti obrazovanja i stručnog osposobljavanja na potrebe poduzeća. U tu svrhu EIT je opremljen znatnim stupnjem prilagodljivosti za testiranje novih inovacijskih modela koji omogućavaju stvarno razlikovanje pri upravljanju ZZI-ova i financiranju modela te brzo prilagođavanje na bolje iskorištavanje novih mogućnosti.
- Razvijanje talenata preko granica i poticanje poduzetništva povezivanjem u trokutu znanja: EIT potiče inovacije u kojima su ljudi glavni akteri i u središte svojih nastojanja stavlja studente, istraživače i poduzetnike. Predviđa nove putanje karijera i mogućnosti mobilnosti među sveučilištima i privatnim sektorom te inovativne projekte za stručni razvoj. Očekuje se da će oznaka EIT-a koja je dodijeljena inovativnim magistarskim i doktorskim programima doprinijeti stvaranju međunarodno priznate oznake izvrsnosti koja će pomoći u privlačenju nadarenih iz Europe i inozemstva. Poduzetništvo se potiče preko nove generacije studenata svjetskog ranga, uključujući studente doktorskog studija, koji imaju znanje i stavove potrebne za pretvaranje ideja u nove poslovne prilike. Ti studenti imaju ključnu ulogu u integraciji trokuta znanja.
- Pametno financiranje na temelju financijske poluge, udruženo s pristupom usmjerenim na rezultate i poduzeća: EIT osigurava do 25 % proračuna za ZZI-ove i dobiva 75 % financijskih sredstava od različitih partnera iz javnog, privatnog i trećeg sektora, što samo po sebi predstavlja poduzetnički pristup i pri čemu se stvara znatan učinak financijske poluge okupljanjem velikih ulaganja i usmjeravanjem različitih javnih i privatnih izvora prema zajednički dogovorenim strategijama. ZZI-ovi će donijeti unutarnje odredbe kako bi se izbjeglo dvostruko financiranje aktivnosti na nacionalnoj razini i razini EIT-a.

Štoviše, usredotočujući se i na tržišni i na društveni učinak EIT slijedi pristup koji je usmjeren na rezultate. ZZI-ovi djeluju u skladu s poslovnom logikom na temelju godišnjih poslovnih planova, uključujući ambiciozan portfelj aktivnosti od obrazovanja do osnivanja poduzeća, s jasnim ciljevima, konačnim rezultatima i ključnim pokazateljima uspješnosti (KPU-ovi) kojima se mjere.

1.3. Sinergije i komplementarnost s drugim inicijativama za politike i financiranje

Međusobne veze istraživanja, inovacija i visokog obrazovanja sve su priznatije u okviru inicijativa i programa Unije. Na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini postoji velik potencijal za aktivnosti koje se međusobno osnažuju. Na razini Unije strateški okvir koji pruža Okvirni program za istraživanja i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.) dodatno će osigurati potpunu iskorištenost tih sinergija.

EIT će snažno doprinijeti ciljevima utvrđenim u programu Obzor 2020., osobito suočavanjem s društvenim izazovima na način koji upotpunjava druge inicijative u tim područjima. U okviru programa Obzor 2020. EIT će biti dijelom cilja „društvenih izazova“, ali će slijedeći pristup neprekidne interakcije među ciljevima također doprinijeti cilju „vođeg položaja u industriji“, potičući istraživanja koja su usmjerena na rezultate i potičući osnivanje brzo rastućih inovativnih MSP-ova. Konačno, doprinijet će stvaranju „izvršne znanstvene baze“ poticanjem prekogranične mobilnosti – disciplina, sektora i zemalja – i uključivanjem kulture poduzetništva i preuzimanja rizika u inovativne poslijediplomske stupnjeve obrazovanja.

EIT će time znatno doprinijeti promicanju okvirnih uvjeta potrebnih za iskorištavanje inovativnog potencijala istraživanja u Uniji i za promicanje uspostave Europskog istraživačkog prostora (ERA).

Štoviše, EIT unosi opsežnu i nužnu dimenziju obrazovanja u politiku istraživanja i inovacija Unije. Preko inovativnog, poduzetničkog obrazovanja ima važnu ulogu poveznika među okvirom za istraživanja i inovacije i obrazovnim politikama i programima te osigurava dugoročnu predanost potrebnu za postizanje trajnih promjena u visokom obrazovanju. EIT osobito kroz nove, transdisciplinarne i međudisciplinarne stupnjeve izobrazbe s oznakom EIT-a, koje dodjeljuju visoka učilišta sudionici u skladu s nacionalnim pravilima i postupcima akreditacije, vodi zajedničke napore prema obrazovanju za inovacije s jasnom vezom sa širim europskim programom za modernizaciju visokih učilišta, čime promiče europski prostor visokog obrazovanja.

Osim toga, postoje mogućnosti za uzajamno jačanje interakcije s kohezijskom politikom Unije preko povezivanja lokalnih i globalnih inovacijskih aspekata. Kolokacijski centri osiguravaju prekograničnu suradnju i imaju dobre mogućnosti za iskorištavanje različitih shema financiranja iz svojih regija. Kolokacijski centri imaju glavnu ulogu u jačanju lokalno-globalne povezivosti ZZI-ova kao cjeline, uključujući blisku suradnju s regionalnim vlastima, osobito onima koje sudjeluju u osmišljavanju i provođenju regionalnih strategija za inovacije za potrebe pametne specijalizacije. Nadalje, mogle bi se ojačati poveznice među ZZI-ovima i lokalnim organizacijama klastera kako bi se povećalo sudjelovanje MSP-ova u aktivnostima ZZI-ova. Iako se mogućnosti za sinergiju razlikuju ovisno o tematskom području ZZI-ja, za neke inicijative i neke programe na razini Unije čini se osobito izglednim da će osigurati korist iz suradnje i koordinacije. S obzirom na to da se sam koncept EIT/ZZI-ovi temelji na dodavanju vrijednosti postojećoj europskoj izvrsnosti, sadašnji i budući ZZI-ovi automatski će nastojati istražiti te sinergije u najvećoj mogućoj mjeri. Od ZZI-ova se očekuje da dodaju vrijednost inicijativama koje mogu postojati u odgovarajućim područjima, uključujući zajedničke programske inicijative, europska partnerstva za inovacije i javno-privatna partnerstva.

Zajedničke programske inicijative, ključni instrument za smanjenje rascjepkanosti u području istraživanja, trebale bi osigurati jezgru paneuropske istraživačke baze ZZI-ja, gdje je to prikladno. ZZI-ovi pak mogu ubrzati i potaknuti iskorištavanje izvrsnih javnih istraživanja udruženih u okviru zajedničkih programskih inicijativa te tako smanjiti rascjepkanost u području inovacija. Zajedničke tehnološke inicijative i nedavno uspostavljena javna i privatna partnerstva osiguravaju platforme za promociju istraživanja velikog opsega usmjerenih na industriju te poboljšavaju razvoj glavnih tehnologija. ZZI-ovi mogu pomoći u iskorištavanju tih velikih ulaganja u istraživanja kako bi se ubrzali prijenos tehnologije i komercijalizacija te kako bi se pomoću poduzetničkih talenata razvili novi projekti unutar postojećih poduzeća. Svojim pristupom koji se temelji na trokutu znanja EIT će nadopunjavati ulaganja Europskoga istraživačkog vijeća (ERC) u pionirske istraživačke djelatnosti svjetskog ranga obuhvaćajući čitav inovacijski lanac, od ideje do primjene i iskorištavanja, te će osigurati dodatne mogućnosti u području inovacija i usvajanja poduzetničkih znanja i vještina za istraživače u okviru programa „Marie Skłodowska-Curie“ i za studente u okviru programa „Erasmus +“ kako bi se pospješio razvoj europskog istraživačkog prostora i europskog prostora visokog obrazovanja.

Buduća europska partnerstva za inovacije osiguravat će opće okvire za olakšavanje usklađivanja i pametnih sinergija među istraživačkim i inovacijskim instrumentima i politikama usmjerenima na ponudu i potražnju. ZZI-ovi mogu doprinijeti europskim partnerstvima za inovacije svojim decentraliziranim karakterom i praktičnim iskustvima, a osobito razvojem potrebnoga ljudskog kapitala, obrazovanjem ključnih aktera kao što su poduzetnici i istraživači te određivanjem okvirnih uvjeta i najbolje prakse s obzirom na politička, regulatorna ili standardizacijska pitanja u svojem sektoru.

U praksi će se otvoriti različite mogućnosti za sinergije, ovisno o ZZI-ju i o izazovu. Danas se na razini ZZI-ja razvijaju veze s drugim inicijativama koje se razlikuju s obzirom na posebnosti svakog ZZI-ja i njegovo tematsko područje. EIT bi osim toga trebao pospješiti sinergije i interakciju ZZI-ova među različitim segmentima programa Obzor 2020. i s drugim relevantnim inicijativama uzimajući propisno u obzir rizik preklapanja.

Primjeri sinergija među ZZI-ovima i drugim inicijativama u praksi (od rujna 2011.)

- EIT ICT Labs povezuje se i blisko surađuje s budućim internetskim javno-privatnim partnerstvom, zajedničkom tehnološkom inicijativom Artemis i inicijativama EUREKA kao što su ITEA2 (Informacijska tehnologija za europski napredak) i partnerstvo Povjerenje u digitalni život. Primjenjujući ZZI-ove „katalizatore” kao što su Inovacijski radar, Pospješivač patenata i Prijenos tehnologije tijekom životnog ciklusa istraživačkih projekata koje financira Unija, EIT ICT Labs povećava svoj utjecaj na tržište. Nudeći pristup svojim kolokacijskim centrima može povećati mobilnost ljudi i ideja diljem Europe.
- KIC InnoEnergy doprinosi provođenju Europskoga strateškog nacrtu za energetska tehnologija (plan SET) između ostalog svojim sudjelovanjem u platformi SETIS za praćenje i evidentiranje tehnologija te svojim doprinosom Europskim industrijskim inicijativama. Trenutno također surađuje sa Zajedničkim istraživačkim centrom Komisije (ZIC) za simulacijske sposobnosti pri oblikovanju scenarija.
- ClimateKIC aktivno osigurava sinergije sa zajedničkim programskim inicijativama u području jer će se program inovacija i provedbeni plan ZZI-ja dijelom temeljiti na zajedničkom strateškom programu utvrđenom u zajedničkoj programskoj inicijativi za klimu (klimatske usluge i prilagodba klimatskim promjenama). Regionalne inovacijske i provedbene zajednice u okviru ZZI-ja za klimu (ClimateKIC) osiguravaju izvoran paneuropski regionalni inovacijski model koji regije upotrebljava kao testna područja koja povezuju razvoj upravljačke sposobnosti i regionalnih prednosti s globalnim izazovima.

2. Jačanje uloge EIT-a nakon 2013.: Prioriteti

2.1. Poticanje rasta, utjecaja i održivosti preko EIT-a

Iskustva iz faze osnivanja

Proces osnivanja prvih ZZI-ova uključivao je znatnu mjeru „učenja kroz praksu”. Pokazao je da su ZZI-ovi novi koncepti i da su sve strane uključene u proces podcijenile izazov pravnog organiziranja ZZI-ja i oblikovanja ugovornih odnosa sa ZZI-ovima i njihovim partnerima. Nedostatak svijesti o primjerenosti različitih oblika pravne osobe nije pomogao olakšati proces osnivanja. Dok treba sačuvati pristup odozdo prema gore, koji svakom ZZI-ju daje dovoljno prostora da organizira svoja partnerstva, potrebno je osigurati daljnje upute i potporu za utvrđivanje odgovarajućih pravnih oblika organiziranja. Osim toga, ne bi se smio podcijeniti izazov spajanja različitih akademskih i poslovnih kultura u jednu pravnu osobu; stoga je važno dijeliti zajedničke vrijednosti i na razini ZZI-ja i na razini EIT-a. Nadalje, ZZI-ovi su institucijske inovacije velikog opsega i nijedan ZZI nije jednak drugome u pogledu svojih karakteristika kao što su veličina i organizacija. To nudi bogatu paletu inovacijskih modela, no opće usklađivanje i praćenje ZZI-ova stoga je zahtjevnije.

U budućnosti bi EIT trebao dati jasnije smjernice nakon procesa izbora kako bi se osiguralo da svaki ZZI ima jednaka bitna strateška obilježja, pri čemu bi ZZI-ovi imali mogućnost različitih pristupa u području organizacije, rada i financiranja ZZI-ova.

EIT bi trebao smanjiti administrativni teret i prenositi najbolje prakse i iskustva postojećih ZZI-ova novim ZZI-ovima. Konačno, sadašnji ukupan broj od tri ZZI-ova još ne osigurava kritičnu masu potrebnu kako bi EIT razvio svoj puni potencijal kao vodeći inovacijski institut.

Nadalje, EIT mora biti više od „zbroja svojih dijelova” i moraju se promicati aktivnosti među ZZI-ovima.

EIT treba dugoročno razvijati jasan identitet i marku EIT poznatu u cijelom svijetu. Razvoj jake marke EIT može uključivati mjere za stvaranje snažne poslovne i međuljudske mreže oko zajednice EIT-a (studenti, bivši studenti, nastavnici, poduzetnici, stručnjaci itd.) i organizaciju konferencija i događaja kojima se pospješuje identitet i prepoznatljivost.

EIT kao ulagač u trokut znanja

Na temelju ovih iskustava EIT želi učvrstiti i dalje razviti svoju ulogu „ulagača” koji podupire postojeće centre izvrsnosti u području istraživanja, poduzetništva i visokog obrazovanja u Europi te im omogućava da se udruže i preko ZZI-ova potiče njihovu međusobnu dugoročnu sistematičnu suradnju.

Pristup „EIT kao ulagač” označava usredotočenost na prepoznavanje najboljih strateških mogućnosti i izbor portfelja partnerstava svjetskog ranga - to su ZZI-ovi - koja će te mogućnosti iskoristiti. Kao dio tog pristupa EIT dodjeljuje godišnja sredstva ZZI-ovima na temelju njihove dotadašnje uspješnosti i predloženih aktivnosti u njihovome poslovnom planu u skladu s jasnim i transparentnim postupkom. Pri procjeni poslovnih planova pomoći će vanjski, neovisni stručnjaci. S obzirom na to EIT ne bi samo trebao utvrditi opće smjerove i vizije, već mora podupirati ZZI-ove na odgovarajući način i pratiti njihovu uspješnost. Istovremeno se ZZI-ovima daje znatan stupanj slobode u određivanju vlastitog programa, unutarnjih strategija i organizacije te u provođenju vlastitih aktivnosti i mobilizaciji potrebnih talenata i sredstava.

Prinosi ulaganja EIT-a u ZZI-ove mjerit će se u materijalnoj koristi za europsko gospodarstvo i društvo u širem smislu, kao što su osnivanje novih poduzeća, stvaranje novih proizvoda i usluga na postojećim i budućim tržištima, bolje osposobljeni poduzetnici, nove i privlačnije mogućnosti zaposlenja te privlačenje i zadržavanje nadarenih iz Unije i inozemstva.

To zahtijeva uspostavljanje stabilnog sustava za praćenje i ocjenjivanje za EIT koji se usredotočuje na postignuća, rezultate i stvaranje gospodarskog i društvenog učinka u usporedbi s najboljim međunarodnim praksama. Uspostavljanje uravnoteženog sustava za praćenje kako bi se ocijenili učinak EIT-a preko ZZI-ova, uspješnost EIT-a kao organizacije i doprinos EIT-a programu Obzor 2020. prioriteti su koji idu u tom smjeru.

Važan element u tom pogledu također je razvoj, zajedno sa ZZI-ovima, pravog „korporativnog identiteta” EIT-a na temelju niza zajedničkih vrijednosti. Iako svi ZZI-ovi i njihovi pojedinačni partneri imaju vlastite korporativne identitete i vrijednosti, svima su im zajedničke vrijednosti koje združuju zajednice EIT/ZZI-ovi. To su: izvrsnost u trokutu znanja; visoko osposobljeni i poduzetni ljudi; dugoročna prekogranična, međudisciplinarna i međusektorska suradnja; i usredotočenost na društveni i gospodarski učinak. Takav će identitet također poboljšati vanjsku prepoznatljivost i ugled EIT-a i ZZI-ova.

2.1.1. Konsolidiranje i poticanje rasta i učinka postojećih ZZI-ova

EIT će aktivno podupirati prva tri ZZI-ova kako bi poboljšao njihov potencijal i učinak i njihov doprinos ciljevima programa Obzor 2020. Tijekom vremena ZZI-ovi će proširiti svoj prvotni portfelj aktivnosti kako bi iskoristili nove tržišne ili društvene mogućnosti i prilagodili se promjenama u globalnom okruženju. Kako bi podržao taj razvoj, EIT će otvoreno i transparentno, u bliskoj suradnji sa svakim pojedinačnim ZZI-om savjetovati i određivati strategije sufinanciranja po mjeri koje istovremeno podupiru strateške aktivnosti iz perspektive EIT-a.

ZZI-ovi bi trebali ostati dinamična partnerstva i stoga biti otvoreni za nove partnere iz cijele Europe na temelju izvrsnosti, ali i jednako tako po potrebi prekinuti postojeća partnerstva. ZZI-ovi bi trebali iskoristiti nove izvore postojeće i potencijalne izvrsnosti kad time nastaje dodana vrijednost, i to sudjelovanjem novih partnera u postojećim kolokacijskim centrima, boljim radom među kolokacijskim centrima unutar svakog ZZI-ja ili čak osnivanjem novoga kolokacijskog centra, pri čemu njihova partnerstva sa ZZI-ovima moraju ostati usredotočena, stabilna i upravljiva.

Za postizanje najveće uspješnosti ZZI-ova jednako je važna dobra ravnoteža između suradnje i konkurentnosti. EIT će poticati ZZI-ove na sudjelovanje među ZZI-ovima u područjima koja nude velik potencijal za sinergije, npr. preko zajedničkih programa za profesionalni razvoj, zajedničkih istraživačkih aktivnosti, magistarskih ili doktorskih programa ili mobilnosti među ZZI-ovima koja se događa među sveučilištima i poduzećima. EIT će istovremeno osigurati poticaje za određeni stupanj konkurentnosti kako bi potaknuo ZZI-ove da ostanu usredotočeni na rezultate i učinak i poduzmu odgovarajuće mjere u slučaju slabih rezultata.

ZZI-ovi se ne oslanjaju samo na postojeću izvrsnu istraživačku bazu svojih partnera, već su i vodeći u promicanju i provedbi obrazovne misije EIT-a. Cilj je obrazovati nadarene ljude i opremiti ih vještinama, znanjem i stavom, uključujući poduzetništvom, koji su potrebni u globalnoj ekonomiji i društvu znanja. U tu svrhu EIT između ostalog aktivno potiče obrazovne programe s oznakom EIT-a praćenjem njihove kvalitete i dosljedne primjene u svim ZZI-ovima. U tom nastojanju u znatnoj će se mjeri koristiti ocjenama kolega i stručnjaka te uspostaviti dijalog s nacionalnim i međunarodnim tijelima i tijelima za jamstvo kvalitete. To će poboljšati nacionalno i međunarodno priznavanje i ugled kvalifikacija s oznakom EIT-a, povećati njihovu globalnu privlačnost i pospješiti zapošljivost diplomanata, osiguravajući istovremeno platformu za suradnju na međunarodnoj razini. U budućnosti će se ZZI-ove poticati da prošire svoje obrazovne aktivnosti izvan poslijediplomskog obrazovanja na veći izbor različitih načina studiranja, kako bi se time pobrinuli za širi raspon inovativnih aktivnosti profesionalnog razvoja, uključujući obrazovanje za vodeće funkcije, programe osposobljavanja po mjeri, tečajeve stručnog osposobljavanja i ljetne škole kao i pripravničke staževe u ZZI-ima i njihovim partnerima.

Kako bi povećali učinak svojih obrazovnih aktivnosti i doprli do šire publike, ZZI-ovi mogu na eksperimentalnoj osnovi predvidjeti oblikovanje modula učenja na daljinu i e-učenja za dodiplomske programe ili pakete namijenjene školskom obrazovanju.

EIT će:

- poticati ZZI-ove da razviju širi raspon obrazovnih aktivnosti i aktivnosti za osposobljavanje, da pružaju savjete o njima i da podignu svijest o njihovom postojanju.
- postupno uspostaviti konkurentne mehanizme za reviziju dodjele postotka sredstava ZZI-ovima koji će se temeljiti na poslovnim planovima i rezultatima ZZI-ova i kojima će se uzeti u obzir činjenica da ZZI-ovi rastu različitim brzinom.
- potaknuti ZZI-ove da razviju zajedničke aktivnosti u vezi s horizontalnim pitanjima.
- uspostaviti sustav stručnog ocjenjivanja za kvalifikacije s oznakom EIT-a i sudjelovati u dijalogu s nacionalnim i međunarodnim tijelima za jamstvo kvalitete radi promicanja dosljednog pristupa.

2.1.2. Stvaranje novih ZZI-ova

Kako bi poboljšao učinak i dao poticaj za inovacije u novim područjima društvenih izazova, EIT će postepeno proširiti svoj portfelj ZZI-ova. Slijedeći postupan pristup razvoju pri uspostavljanju novih ZZI-ova EIT će osigurati da se iskustva iz prijašnjih etapa posve uzmu u obzir, i da se ZZI-ovi osnivaju samo u područjima u kojima postoje jasan inovacijski potencijal i vrhunska izvrsnost na kojima je moguće graditi. U razdoblju 2014. - 2020. stoga će novi ZZI-ovi biti uspostavljeni u tri kruga. Poziv za dva nova ZZI-ja objavit će se 2014., daljnji poziv za dva ZZI-ja 2016. i konačno poziv za jedan ZZI 2018., a ovisno o pozitivnom ishodu revizije EIT-a predviđene u članku 32. stavku 2. Uredbe (EU) br. 1291/2013 Europskog parlamenta i Vijeća⁽¹⁾, što će dovesti do portfelja od osam ZZI-ova u razdoblju 2014. - 2020. (što odgovara osnivanju 34-45 kolokacijskih centara u Uniji). Postupak odabira ZZI-ova u velikoj se mjeri temelji na pozitivnim rezultatima iskustava iz postupka za prvu etapu ZZI-ova i opsežnoj vanjskoj ocjeni EIT-a i postojećih ZZI-ova, uključujući procjenu gospodarskog i društvenog učinka ZZI-ova i doprinosa EIT-a jačanju inovacijskog kapaciteta Unije i država članica, kao i po potrebi na rezultatima ocjene programa Obzor 2020.

Novi ZZI-ovi uspostaviti će se u područjima koja nude stvaran potencijal za inovacije. Time EIT u potpunosti doprinosi ciljevima šireg programa politike Unije, a osobito ciljevima programa Obzor 2020. koji definira brojne velike društvene izazove te osposobljavanje i industrijske tehnologije. Cilj je uspostaviti ZZI-ove u tematskim područjima kojima se zbog njihove veličine i složenosti može pristupiti samo multidisciplinarno, prelazeći granice i ulazeći u različite sektore. Prije odabira tematskih područja stoga se mora pažljivo provjeriti može li jedan ZZI postići stvarnu dodanu vrijednost i imati pozitivan učinak na gospodarstvo i društvo.

Europska komisija provela je tu provjeru u okviru procesa čija je namjena objektivna procjena potencijala tematskih područja budućih ZZI-ova. Jedno polazište bio je nacrt SIP-a koji je Upravni odbor EIT-a predao Komisiji u lipnju 2011. Istovremeno je razvijen niz stabilnih kriterija kako bi se omogućila objektivna procjena inovacijskog potencijala svake buduće teme. Valjanost tih kriterija provjerena je sa širom inovacijskom skupinom iz čitavog trokuta znanja pomoću otvorenog javnog savjetovanja. Rezultat tog procesa sljedeći je popis kriterija:

⁽¹⁾ Uredba (EU) br. 1291/2013 od 11. prosinca 2013. Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.), (Vidjeti str. 104 ovoga Službenog lista).

- suočavati se s važnim gospodarskim i društvenim izazovima s kojima se Europa susreće i podupirati ciljeve strategije Europa 2020.;
- uskladiti se i koordinirati s relevantnim politikama Unije i postojećim inicijativama u okviru programa Obzor 2020. i Erasmus+;
- mobilizirati ulaganja i dugoročni angažman poslovnog sektora; imati postojeće tržište za svoje proizvode ili biti sposoban stvarati nova;
- stvarati održiv i sistematičan učinak mjeren u novim obrazovanim poduzetnim osobama, novim tehnologijama, novim poduzećima i novim visoko kvalificiranim poslovima;
- udružiti kritičnu masu dionika svjetskog ranga u području istraživanja, obrazovanja i inovacija diljem cijele Europe koji se inače ne bi udružili, uključujući suradnju s partnerima izvan Europe;
- zahtijevati transdisciplinarnu pristupe i poticati visoka učilišta na razvoj novih vrsta obrazovanja preko granica disciplina;
- premostiti velike inovacijske razlike kao što je europski paradoks, tj. fenomen da Europa u nekim područjima ima jaku istraživačku bazu, ali slabu inovacijsku uspješnost.

Procjena tematskih područja koja je predložena u nacrtu EIT-a kao i od strane šire zajednice dionika jasno je pokazala određeni stupanj razlike s obzirom na mogući učinak koji bi ponudilo uspostavljanje ZZI-ja. Stoga su neke teme potpuno odbačene, a neke su iznova definirane kako bi bolje odgovorile na posebnosti europskog i globalnog konteksta u tom području.

Sljedeća tematska područja definirana su kao područja u kojima uspostava novih ZZI-ova ima najveći potencijal za dodavanje vrijednosti postojećim aktivnostima i osiguranje stvarnog poticaja inovacijama:

- Inovacije za zdrav život i aktivno starenje
- Sirovine – održivo istraživanje, vađenje, prerada, recikliranje i supstitucija
- Hrana za budućnost – održiv opskrbeni lanac od izvora do potrošača
- Dodana vrijednost u proizvodnji
- Urbana mobilnost

Više pojedinosti o pojedinačnim tematskim područjima dostupno je u informativnim člancima na kraju dokumenta. ⁽¹⁾.

Na temelju tih tematskih područja EIT će moći samostalno organizirati postupak odabira budućih ZZI-ova. Uspjeh budućih natječaja za odabir ZZI-ova u velikoj će mjeri ovisiti o jasnim smjernicama koje se odnose na očekivanja i zahtjeve te o vremenskom okviru koji će kandidatima za ZZI omogućiti da se prije podnošenja prijedloga pravno i financijski dobro organiziraju. ZZI-ovi će se birati pomoću detaljnih kriterija utvrđenih u Uredbi o EIT-u koji će se temeljiti na vanjskim načelima izvrsnosti i inovacijske važnosti. Svaki izabrani ZZI morat će pokazati na koji će način ostvariti najveći učinak u dotičnom području i dokazati održivost svoje strategije.

⁽¹⁾ Informativni članci daju sažetak provedene analize važnosti i dodane vrijednosti stvaranja ZZI-ova na predloženim tematskim područjima. Navode okvirne informacije o radu ZZI-a na specifičnom području, ali ne propisuju aktivnosti i metode rada budućih ZZI-ova.

S obzirom na potrebu postupnog pristupa pri uspostavi novih ZZI-ova, odabir tema za tri kruga odabira temeljio se na zrelosti područja, potencijalnom društvenom i gospodarskom učinku i mogućnostima za sinergije s drugim inicijativama. Teme za krug 2014. su:

- Inovacije za zdrav život i aktivno starenje
- Sirovine – održivo istraživanje, vađenje, prerada, recikliranje i supstitucija

Teme za krug 2016. su:

- Hrana za budućnost – održiv opskrbeni lanac od izvora do potrošača
- Dodana vrijednost u proizvodnji

Tema za krug 2018. je:

- Urbana mobilnost

EIT će

- pripremiti postupak odabira za svaki krug ZZI-ova koji kandidatima za ZZI ostavlja dovoljno vremena za pripremu prijedloga.
- objaviti pozive za pet novih ZZI-ova na sljedeći način: poziv za dva nova ZZI-ja u 2014. na temu Zdravog života i aktivnog starenja te na temu Sirovina; poziv za dva nova ZZI-ja u 2016. na temu Hrane za budućnost i Dodane vrijednosti u proizvodnji i poziv za jedan novi ZZI u 2018. na temu Urbane mobilnosti.
- poduzeti sve potrebno da osigura da se što više potencijalnih zainteresiranih strana upozna s budućim postupcima odabira ZZI-ova.
- osigurati da okvirni uvjeti budućih postupaka odabira ZZI-ova omoguće optimalan rezultat, osobito pružajući jasno usmjerenje s obzirom na zahtjeve i postupke te dajući predlagateljima dovoljno vremena da organiziraju partnerstvo.

2.2. Povećanje učinka EIT-a

Poticanje inovacija diljem Unije

U početnom razdoblju EIT je svoja nastojanja uglavnom usredotočio na uspostavu ZZI-ova. Jasan je cilj EIT-a doduše ojačati postojeće centre izvrsnosti, ali će jednako tako morati osigurati prednosti za područja Unije koja ne sudjeluju izravno u ZZI-ovima. Stoga je od izuzetne važnosti za EIT da aktivno promiče širenje najboljih praksi za integraciju trokuta znanja kako bi razvio zajedničku kulturu razmjene inovacija i znanja.

EIT u budućnosti mora djelovati na tome da iskustva ZZI-ja postanu razumljiva i ponovljiva te ih ugraditi u kulturu koja može biti uzor u Europi i izvan nje. Prepoznavanjem, analiziranjem i razmjenom najboljih praksi te novim modelima ZZI-ova za upravljanje i financiranje EIT pokušava osigurati da se znanje stvoreno unutar EIT-a i njegovih ZZI-ova širi i iskorištava za dobrobit ljudi i institucija, uključujući one koji ne sudjeluju izravno u ZZI-ovima.

EIT će također nastojati povećati svoju prepoznatljivost u Uniji. Kako bi se osigurao dostatan pristup informacijama o radu i opsegu djelatnosti EIT-a i ZZI-ova, trebalo bi se koristiti svim relevantnim sredstvima i načinima komuniciranja.

EIT može imati odlučujuću ulogu u spajanju različitih pristupa koje primjenjuju ZZI-ovi te pri postizanju njihove prenosivosti na područja na kojima je inovacijski kapacitet slab i koja inače sigurno ne bi mogla profitirati od iskustava koja je sakupio EIT. Takav opseg osigurat će promicanje razvoja inovacijskog kapaciteta u tim područjima pomoću prednosti iz iskustva EIT-a. Ova aktivnost može ostvariti velike prinose ako se temelji na radu ZZI-ova.

Uvođenjem Regionalnog programa za inovacije (RPI) usmjerenog na partnerstva među visokim učilištima, istraživačkim organizacijama, poduzećima i drugim dioničkim organizacijama stvorit će se poseban mehanizam za širenje dobrih praksi i proširivanje sudjelovanja u aktivnostima ZZI-ja.

Takav program sudionicima izvan ZZI-ova neće samo pružiti mogućnost da steknu znanje iz ZZI-ova i uspostave interakciju s njima, već i poticaje da potpuno iskoriste znanje i iskustva stečena u područjima izvan ZZI-ova i da pritom povećaju inovacijski kapacitet diljem Unije. Sudionici Regionalnog programa za inovacije morat će osim toga pokazati jasnu tematsku usklađenost pozivajući se na relevantne regionalne inovacijske planove i posebno strategije pametne specijalizacije kako bi se postigao strateški učinak.

Program će provoditi ZZI-ovi na dobrovoljnoj osnovi uz odgovarajuću potporu EIT-a. Sudionici će se odabrati u otvorenom i transparentnom postupku kojim upravljaju ZZI-ovi.

Aktivnostima koje se poduzimaju u okviru RPI-ja upravljaju ZZI-ovi. One mogu uključivati strukturirane aktivnosti namijenjene mobilnosti kojima se osigurava da nadareni izvan ZZI-ova - studenti, istraživači, nastavno osoblje i poduzetnici bilo koje dobi i spola te na svim razinama profesionalnog razvoja - dobiju mogućnost sudjelovati u aktivnostima ZZI-ova.

Dok će se sudionici regionalnog programa za inovacije uglavnom koristiti drugim izvorima financiranja kao što su nacionalno financiranje, strukturni fondovi i vlastita sredstva kako bi osigurali sudjelovanje u RPI-ju, EIT može dati poticaj za provedbu RPI-ja od strane ZZI-ova financirajući strukturirane aktivnosti namijenjene mobilnosti u okviru svog programa aktivnosti širenja i informiranja.

Glavni pokretači učenja na razini EIT-a mogu biti: izvrsna istraživanja usmjerena na inovacije kojima se stvaraju nova poduzeća i novi poslovni modeli, uključujući mogućnost aktivnijeg sudjelovanja MSP-ova i javnih ustanova u inovacijama, upravljanje portfeljima intelektualnog vlasništva i novim pristupima razmjeni intelektualnog vlasništva, poduzetništvo i novi integrirani oblici multidisciplinarnog obrazovanja; inovativni upravljački i financijski modeli koji se temelje na konceptu otvorenih inovacija ili uključuju javna tijela. To će pomoći EIT-u da bude uzor i djeluje kao središnja točka u europskom inovacijskom području te postane međunarodno priznata inovacijska institucija svjetskog ranga.

Poticanje i privlačenje nadarenih

Nadareni ljudi u središtu su uspješne inovacije. Jedna je od najvažnijih uloga EIT-a dati nadarenim ljudima mogućnost da u potpunosti iskoriste svoj potencijal i stvoriti okoline u kojima mogu uspjeti. EIT takve okoline stvara pomoću ZZI-ova, ali ih mora nadopuniti strategijama za privlačenje i uključivanje vrhunskih talenata izvan ZZI-ova.

Osim toga, EIT mora imati jasnu ulogu u privlačenju nadarenih izvan Unije. Stvarajući jaku marku i strateške odnose s ključnim partnerima širom svijeta EIT može doprinijeti privlačnosti partnera unutar ZZI-ova. EIT bi trebao u bliskoj suradnji sa ZZI-ovima razviti jaku međunarodnu strategiju kojom bi prepoznao i povezao relevantne sugovornike i potencijalne partnere. U tom smislu EIT i ZZI-ovi bi trebali u potpunosti iskoristiti postojeće inicijative Unije u tom području, kao što su programi Unije za istraživanje, obrazovanje, osposobljavanje i za mlade, uključujući program „Erasmus+“, aktivnosti „Marie Skłodowska-Curie“ i druge inicijative mobilnosti na razini Unije. Osim toga, EIT može podupirati razmjenu znanja, mentorstvo i povezivanje u mreže poticanjem, između ostalog, uspostavljanja mreže bivših studenata EIT-a.

EIT će svoje napore da promovira nadarene ljude i genijalne ideje nadopuniti drugim mjerama kao što su organizacija natjecanja za ideje ili dodjela inovacijskih nagrada, bilo na vlastitu inicijativu ili u suradnji s vodećim svjetskim partnerima.

EIT će

- poticati sudjelovanje u aktivnostima informiranja i posebno pružati podršku po potrebi ZZI-ima u vezi s regionalnim programom za inovacije.
- uspostaviti/prilagoditi alat koji se temelji na webu kako bi osigurao platformu za razmjenu znanja i povezivanje u mreže oko EIT-a.
- uspostaviti i podupirati funkcionalnu i jaku mrežu diplomanata iz obrazovnih aktivnosti i aktivnosti osposobljavanja u okviru EIT-a/ZZI-ja („bivši studenti EIT-a“).

- omogućiti sistematičan pristup šire inovacijske zajednice u Uniji i izvan nje do iskustava i uspjeha u okviru ZZI-ova. To može uključiti razvoj riznica otvorenih programa iz obrazovnih aktivnosti i aktivnosti osposobljavanja u okviru EIT-a i ZZI-ova.
- osigurati znatno sudjelovanje privatnog sektora, uključujući MSP-ove, u trokutu znanja.

2.3. Novi mehanizmi ostvarivanja ciljeva i praćenje usmjereno na rezultate

Pojednostavljenje provedeno na odgovoran i pouzdan način nužno je za ostvarivanje učinkovitih rezultata EIT-a te promicanje novih saznanja u području inovacija, kao i uključenost poslovne zajednice. EIT nije još u potpunosti iscrpio sve svoje mogućnosti kako bi se to postiglo.

Kao „ulagač“ u ZZI-ove, EIT pojednostavljenje smatra dinamičnim postupkom koji čini sastavni dio njegova djelovanja i uloge pomagača ZZI-ovima. U tu svrhu EIT će nastojati prilagoditi, unaprijediti i organizirati svoje postupke praćenja, izvještavanja i financiranja te će neprestano tragati za pojednostavljenim metodama koje ZZI-ovima mogu pomoći da se nose s novim izazovima te da ojačaju svoj utjecaj.

ZZI-ovi će poslužiti kao odlična platforma za testiranje novih metoda financiranja i upravljanja inovacijama. Kroz eksperimentiranje i iskustvo ZZI-ova, EIT će predstaviti plan pojednostavljenja ključnih područja poput ugovornih sporazuma, pojednostavljenog izvještavanja te paušalnih iznosa i stopa s ciljem smanjivanja administrativnog tereta ZZI-ova.

Na temelju vlastitog plana pojednostavljenja EIT-a Komisija će pomno nadgledati sposobnost EIT-a da sklapa najjednostavnije moguće sporazume i načela za financiranje i upravljanje aktivnostima ZZI-ova. Tako dobivena saznanja – uključujući i neuspjele pokušaje – dijelit će se s budućim ZZI-ovima te programima i shemama Unije u okviru programa Obzor 2020.

Komisija iskazuje sve veću potporu EIT-u u ostvarivanju pouzdanog, stabilnog i na rezultate usmjerenog sustava za praćenje. Ovim sustavom za praćenje osigurat će se pouzdanost EIT-a i ZZI-ova, kvaliteta dobivenih saznanja, doprinos prioritetima programa Obzor 2020. te istovremeno omogućiti dovoljna fleksibilnost rada ZZI-ova te otvorenost novim idejama i partnerima. To će EIT-u omogućiti da razvije znatne kapacitete za prikupljanje i analizu podataka iz ZZI-ova, uključujući izvore financiranja za uspoređivanje učinkovitosti EIT-a s obzirom na postavljene ciljeve te usporedbu EIT-a i ZZI-ova s primjerima najbolje prakse na europskoj i svjetskoj razini.

Sustav će biti osmišljen na fleksibilan način i po potrebi prilagođen rastućem portfelju aktivnosti EIT-a i ZZI-ova. Nakon preporuke dane u neovisnoj vanjskoj evaluaciji i glavnim odredbama o praćenju u okviru programa Obzor 2020., Komisija je u suradnji s EIT-om i ZZI-ovima predložila uspostavu učinkovitog sustava praćenja uspješnosti za EIT kojim bi se razmotrile četiri razine aktivnosti:

- razina programa Obzor 2020.: redovito praćenje doprinosa EIT-a i ZZI-ova postizanju ciljeva u okviru programa Obzor 2020.
- razina EIT-a: procjena uspješnosti EIT-a kao djelotvornog i učinkovitog tijela Unije; to će se mjeriti kroz potporu pruženu ZZI-ovima, intenzitet i širinu njegovih aktivnosti informiranja, širenja dobrih praksi i međunarodnih aktivnosti te sposobnost EIT-a da uvede pojednostavljene metode.
- razina međudjelovanja ZZI-ova: praćenje doprinosa svih ZZI-ova postizanju strateških ciljeva EIT-a očitovanih u namjenskom instrumentu poput barometra EIT-a.
- razina pojedinačnog ZZI-ja: praćenje uspješnosti pojedinačnog ZZI-ja na temelju pojedinačnih ciljeva i ključnih pokazatelja uspješnosti (KPU-ovi) kako je to predviđeno u pojedinačnim planovima poslovanja ZZI-ja. Svaki ZZI ima svoj model i tržište poslovanja te stoga i različite industrijske KPU-ove koji su od iznimne važnosti za uspješno poslovanje svakog ZZI-ja.

EIT će

- razviti plan pojednostavljenja, uključujući mjerila za procjenu napretka, te izvijestiti Komisiju o napretku njegove provedbe u godišnjem izvješću o radu; osigurati da se države i inicijative Unije upoznaju s novim modelima pojednostavljenja.

- u suradnji s Komisijom i ZZI-ovima uspostaviti opsežan sustav za praćenje: doprinosa EIT-a programu Obzor 2020., utjecaja EIT-a ostvarenog kroz vlastite aktivnosti i kroz aktivnosti ZZI-ja te rezultata ZZI-ja. EIT će izvještavati o svim svojim aktivnostima praćenja u svom godišnjem izvješću o radu koje šalje Europskom parlamentu i Vijeću.

3. Učinkovito donošenje odluka i radni aranžmani

Struktura upravljanja u EIT-u kombinacija je pristupa ZZI-ovima o upravljanju odozdo prema gore i strateških smjernica EIT-a. Stoga donošenje odluka na razini EIT-a mora biti okrenuto k strateškom predviđanju izgleda, potpomognuto učinkovitim provedbenim mehanizmima i stalnim sudjelovanjem dionika trokuta znanja iz cijele Europe.

Upravljački model EIT-a dokazao je svoju pravu vrijednost. Međutim, iskustvo iz početnog razdoblja upućuje na to da su potrebni daljnji naponi kako bi se unaprijedila učinkovitost provedbenih mehanizama i mehanizama donošenja odluka EIT-a. Veza između Upravnog odbora EIT-a nadležnog za strateške odluke i sjedišta EIT-a nadležnog za provedbu odluka mora biti jasnije definirana i organizirana. U sjedištu EIT-a trebat će se definirati kritična područja u kojima bi EIT trebao pružiti potporu ZZI-ovima na način da se ostvari adekvatna ravnoteža između pružanja potpore i praćenja. Upravni odbor mora bolje osigurati da se u strateškim odlukama vodi računa o iskustvima prikupljenima iz ZZI-ova i šire inovacijske zajednice. Naposljetku, EIT bi i dalje trebao odgovarati Vijeću i državama članicama.

3.1. Organizacija i razjašnjenje postupka donošenja odluka u EIT-u

Upravni odbor EIT-a postavlja strateške ciljeve i okvirne uvjete za ZZI-ove, a njegovi članovi povezuju EIT s raznim zajednicama dionika u njihovom području rada. U skladu s pristupom EIT-a usmjerenim na poduzeća, donošenje odluka treba biti učinkovitije, brže i jasnije.

Odlučujući čimbenici u tom pogledu su veličina i sastav Upravnog odbora te postupci koje donosi. Načelo nezavisnih članova u kombinaciji s ograničenim brojem izabраниh članova predstavnika zajednice ZZI-ova pokazalo je svoju važnost te omogućava prikupljanje stručnog znanja unutar trokuta znanja. Međutim, početni model od 18 izabраниh članova te, u posljednje vrijeme, dodatna četiri predstavnika ZZI-ja pokazao je svoja ograničenja. Manji broj članova u odboru znači učinkovitije donošenje odluka i smanjenje općih administrativnih troškova.

Daljnja učinkovitost se u konačnici može postići ako se Upravni odbor EIT-a ponovno okrene svojoj temeljnoj dužnosti pružanja strateškog vodstva. Štoviše, povezanost s ostalim inicijativama Unije bit će osnažena kroz pojačano savjetovanje s Europskom komisijom na temu Trogodišnjeg programa rada EIT-a. Informacije o EIT-u i ZZI-ovima iz Trogodišnjeg programa rada EIT-a omogućit će procjenu i osigurati usklađenost s ostalim dijelovima programa Obzor 2020. te drugim politikama i instrumentima Unije. Sve su ove promjene sadržane u izmijenjenoj Uredbi (EZ) br. 294/2008.

Odluke Upravnog odbora EIT-a provodi sjedište EIT-a pod vodstvom direktora koji je odgovoran za postupke EIT-a. Na taj način sjedište odražava usmjerenost EIT-a i njegovih ZZI-ova na rezultate i pokretačka je snaga u pojednostavljenju postupaka. Sjedište EIT-a istovremeno razvija kapacitete za sustavni primitak saznanja iz ZZI-ova i njihovu objavu za dobrobit šire inovacijske zajednice. S vremenom će sjedište EIT-a postati bogata riznica najboljih praksi te istinski partner u znanju onima koji stvaraju politike.

Kako privući i zadržati talentirani i visoko obrazovani kadar, izazov je za sjedište EIT-a. Kako bi u sjedište EIT-a privukli najtalentiranije i najsposobnije ljude, definirat će se jasna strategija ljudskih resursa koja uključuje ne samo izravno zapošljavanje već i privremeni premještaj te privremenu suradnju promičući redovite razmjene zaposlenika i stažista s odličnim inovacijskim, istraživačkim i obrazovnim institucijama iz Unije i ostatka svijeta.

EIT će

- osigurati da se EIT kroz dobro razrađenu strategiju ljudskih resursa koja uključuje stalnu suradnju unutarnjih i vanjskih stručnjaka te kroz unutarnje postupke upravljanja razvije u referentnu instituciju u području inovacijskog upravljanja.
- poduzeti konkretne mjere za daljnje promicanje kulture otvorenosti i transparentnosti.

3.2. *Ulaganje u ZZI-ove: odnosi između EIT-a i ZZI-ova*

Suradnja između EIT-a i ZZI-ova ne omogućava samo uspješan rad ZZI-ova već je glavni čimbenik zajedničkog procesa učenja koji omogućava EIT-u da nastavi ostvarivati svoju ulogu kao testna platforma za nove inovacijske modele. Kako bi se pružili adekvatni okviri uvjeti za ZZI-ove, EIT mora pružiti jasne i dosljedne smjernice u svim fazama procesa, a da one istovremeno ne budu suviše normativne. Smjernice bi posebno trebale obuhvaćati upravljanje ZZI-om te način uključivanja glavnih i ostalih partnera. Suradnja između sjedišta EIT-a i ZZI-ova treba biti sustavna i redovita te jasna i transparentna te se treba temeljiti na povjerenju kako bi se postigla najveća moguća učinkovitost. Tome bi trebali pridonijeti i ugovorni odnosi između EIT-a i ZZI-ova, kao i organizacijski mehanizmi sjedišta EIT-a.

Odmičući se od puke administrativne uloge, sjedište EIT-a provest će optimizaciju svog djelovanja kako bi ZZI-ove usmjerio k ostvarenju maksimalne uspješnosti te dobre rezultate učinio dostupnima široj publici. Veća učinkovitost ostvaruje se pružanjem centraliziranih usluga i funkcija umjesto pružanja istih na razini pojedinačnog ZZI-ja. Iako svi ZZI-ovi rade na posebnim temama, neki elementi su horizontalne prirode i upravo u tom području EIT može ostvariti svoju opipljivu dodanu vrijednost. Takve funkcije pružanja znanja mogu poglavito biti povezane s činjenicom da sjedište EIT-a postaje posrednik u pružanju informacija i spretan sugovornik u, na primjer, poticanju međusobne razmjene na razini ZZI-ova te uzajamnog učenja, istovremeno pospješujući odnose s institucijama Unije i drugim važnim organizacijama poput Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) ili u vezi s posebnim horizontalnim pitanjima kao što su savjetovanje o intelektualnom vlasništvu, tehnologija ili prijenos znanja, uspoređivanje s najboljim međunarodnim praksama ili provođenje studija s predviđanjima kako bi se utvrdilo buduće usmjerenje EIT-a i ZZI-ova. EIT i ZZI-ovi bi trebali zajedno odlučiti u kojim se područjima te teme mogu najučinkovitije obraditi. U tu svrhu od iznimne je važnosti da EIT i ZZI-ovi uspostave održive mehanizme za sustavnu suradnju u području horizontalnih pitanja.

EIT će

- pružiti jasne i dosljedne smjernice u vezi s očekivanjima, obvezama i odgovornostima tijekom svih faza ZZI-ova.
- u bliskoj suradnji sa ZZI-ovima stvoriti kapacitete unutar sjedišta EIT-a kako bi se pospješila uzajamna razmjena i učenje na razini ZZI-ova.
- ZZI-ovima pružiti određeni broj usluga u vezi s horizontalnim pitanjima u kojima se može ostvariti veća učinkovitost te će u tu svrhu također provesti druge zajedničke politike.
- dati smjernice u vezi s povezivanjem i suradnjom s partnerima koji ne mogu postati punopravni ulagači i partneri ZZI-ja.

3.3. *Suradnja s dionicima*

Aktivna razmjena i zajedničko učenje bi uz ostale inicijative trebale biti u središtu napora EIT-a u testiranju novih inovacijskih modela. EIT stoga treba iskoristiti postojeće najbolje prakse i mišljenja vanjskih stručnjaka kako bi postao referentno tijelo kojem teži. Neophodno je da Upravni odbor donosi odluke na temelju saznanja i potreba inovacijskih aktera na terenu te u kontekstu šireg europskog okvira. Prihvaćanjem kulture otvorenosti i vanjskog angažmana EIT može aktivno utjecati na to da društvo u cijelosti prihvati i počne koristiti nove inovacije.

U tu će se svrhu EIT izravno povezati s državama članicama i drugim dionicima iz inovacijskog lanca stvarajući tako povoljne učinke za obje strane. Kako bi se takav dijalog i razmjena učinili sistematičnijima, osnivanje Foruma dionika EIT-a kojim bi se okupila šira zajednica dionika u raspravu o horizontalnim pitanjima mogao bi biti prikladan način za olakšavanje obostrane interaktivne komunikacije.

Među dionicima će biti predstavnici nacionalnih i regionalnih vlasti, organizirane interesne skupine i pojedinačni subjekti iz poslovnog svijeta, visokog obrazovanja te istraživačkih klaster organizacija kao i druge zainteresirane strane iz trokuta znanja.

U okviru Foruma dionika predstavnici država članica sastaju se u posebnom sastavu kako bi zajamčili prikladnu komunikaciju i protok informacija s EIT-om, bili obaviješteni o postignućima, davali savjete EIT-u i ZZI-ovima te s njima dijelili iskustva. Posebnim sastavom predstavnika država članica u okviru Foruma dionika također se osiguravaju odgovarajuće sinergije i komplementarnost između aktivnosti EIT-a i ZZI-ova i nacionalnih programa i inicijativa, uključujući moguće nacionalno sufinanciranje aktivnosti ZZI-ova. Osnivanje Foruma dionika uključeno je u izmijenjenu Uredbu (EZ) br. 294/2008.

Osim toga, aktivnim savjetovanjem s ostalim institucijama Unije, poglavito s relevantnim službama Komisije, u ranoj fazi procesa maksimalno će se povećati uzajamno učenje i sinergija s ostalim inicijativama Unije.

EIT će

- uspostaviti redovan Forum dionika i njegov poseban sastav predstavnika država članica kako bi se pospješilo uzajamno učenje i suradnja sa širom inovacijskom zajednicom iz čitavog trokuta znanja, uključujući tijela nacionalne i regionalne vlasti. U tom kontekstu web-platforma može potpomoći daljnje poticanje suradnje među sudionicima.
- sistematičnije surađivati s postojećim sveučilišnim udrugama, poslovnim i istraživačkim organizacijama te klaster organizacijama kao platformama za razmjenu znanja i širenje rezultata.
- uspostaviti mehanizam, kao što je godišnji sastanak EIT-a, ZZI-ova i relevantnih službi Europske komisije, kako bi se pospješila sinergija između EIT-a i ZZI-ova s jedne strane te drugih inicijativa Unije s druge strane.

4. Procjena financijskih potreba i izvora financiranja 2014. – 2020.

4.1. Konsolidacija pametnog modela financiranja za ZZI-ove

EIT je osmislio originalan model financiranja koji se temelji na zajedničkim snagama i izvorima postojećih izvrsnih organizacija; financiranje EIT-a funkcionira kao katalizator za pojačavanje i objedinjavanje dodatnih financijskih sredstava od različitih partnera iz javnog i privatnog sektora. Na temelju ovoga EIT u prosjeku financira 25 % ukupnih sredstava potrebnih za ZZI, dok bi se preostali dio od najmanje 75 % ukupnog proračuna za ZZI-ove trebao financirati iz izvora koji nisu povezani s EIT-om. To uključuje vlastite prihode i sredstva partnera ZZI-ja no isto tako i javno financiranje na nacionalnoj i regionalnoj razini te razini Unije, poglavito – sadašnje i buduće – strukturne fondove te okvirni program za istraživanje i inovacije. U potonjem slučaju, ZZI-ovi se (ili neki od njegovih partnera) prijavljuju za financiranje u skladu s odgovarajućim pravilima programa te pod istim uvjetima kao i ostali kandidati. Doprinos partnera ZZI-ja ne iziskuje klasično sufinanciranje, već služi kao preduvjet za minimalno sudjelovanje postojećih organizacija i njihovih financijskih obveza prema ZZI-ju. Ovaj pristup odozdo prema gore jamči veliki angažman partnera ZZI-ja, poticanje ulaganja te strukturnih i organizacijskih promjena među partnerima ZZI-ja i šire.

Iskustvo prvih ZZI-ova pokazalo je da industrija financijski sudjeluje u ostvarivanju poslovnih planova ZZI-ja te da dio proračuna ZZI-ja koji dolazi od industrijskih partnera iznosi od 20 % do 30 % ukupnog godišnjeg proračuna ZZI-ja.

Sredstva iz EIT-a predviđena su samo za „aktivnosti ZZI-ja s dodanom vrijednošću”, pogotovo aktivnosti kojima se ostvaruje integracija trokuta znanja (visoko obrazovanje, istraživanje i inovacije) i politika i partnera unutar ZZI-ja i među njima, u skladu s ciljevima i prioritetima utvrđenima u poslovnim planovima ZZI-ja. To posebice uključuje osnovno i primijenjeno istraživanje, inovacije, obrazovanje, poduzetništvo te projekte osnivanja poduzeća ZZI-ova koji podižu razinu ulaganja u postojeće aktivnosti (npr. postojeće istraživačke projekte). Administracija, upravljanje i usklađivanje aktivnosti ZZI-ja također bi trebali biti obuhvaćeni doprinosom EIT-a.

ZZI-ovi prolazi kroz razne razvojne faze od kojih svaka ima različit proračun prije nego se proces ustali. U samom početku je sposobnost preuzimanja ZZI-ja uglavnom ograničena no u sljedećih se nekoliko godina znatno razvije.

Nakon početne faze uspostave koja traje dvije godine, proračuni ZZI-ova trebali bi bitno rasti i ZZI-ovi bi trebali moći prikupiti znatna nova sredstva od postojećih i novih partnera u pretežno kratkom roku. Kako bi raspolagali dovoljnom količinom sredstava da ostvare utjecaj na europskoj razini, proračuni ZZI-ja će tijekom razdoblja ustaljenog rada iznositi između 250 i 450 milijuna eura, ovisno o strateškom, partnerskom i tržišnom potencijalu svakog pojedinog ZZI-ja.

Kako ZZI-ovi neće biti u potpunosti financijski neovisni od EIT-a tijekom prvih godina rada, savjetovat će ih se da postanu održivi srednjoročno gledano; tj. da postupno smanje ovisnost o sredstvima EIT-a u svrhu daljnjeg ojačavanja i širenja. Sredstvima iz EIT-a i dalje će se financirati određene aktivnosti ZZI-ja s dodanom vrijednošću, koje EIT-u kao ulagaču u njih donose znatnu dobit poput obrazovanja, osnivanja poduzeća, kolokacije, informiranja i širenja.

Bespovratna sredstva trenutačno su gotovo jedini oblik financiranja ZZI-ova od strane EIT-a. U sljedećem višegodišnjem financijskom okviru (MFF 2014. – 2020.) predviđa se uspostava novih financijskih mehanizama kroz vlasničke i kreditne instrumente. U ulozi „ulagača“ u ZZI-ove, EIT će pomno pratiti razvoj tih mehanizama te će podupirati pristup ZZI-ovima istima ne bi li ih u potpunosti iskoristili, te će istovremeno po potrebi olakšavati i koordinirati pristup.

4.2. Proračunske potrebe EIT-a

Proračunske potrebe EIT-a za razdoblje od 2014. do 2020. iznose 2 711,4 milijuna eura i utemeljene su na tri glavne komponente: potrebnim troškovima za usklađivanje postojeća tri ZZI-ova, postepenom razvoju prema novim ZZI-ovima u 2014., 2016. i 2018., aktivnostima širenja i informiranja te administrativnim troškovima.

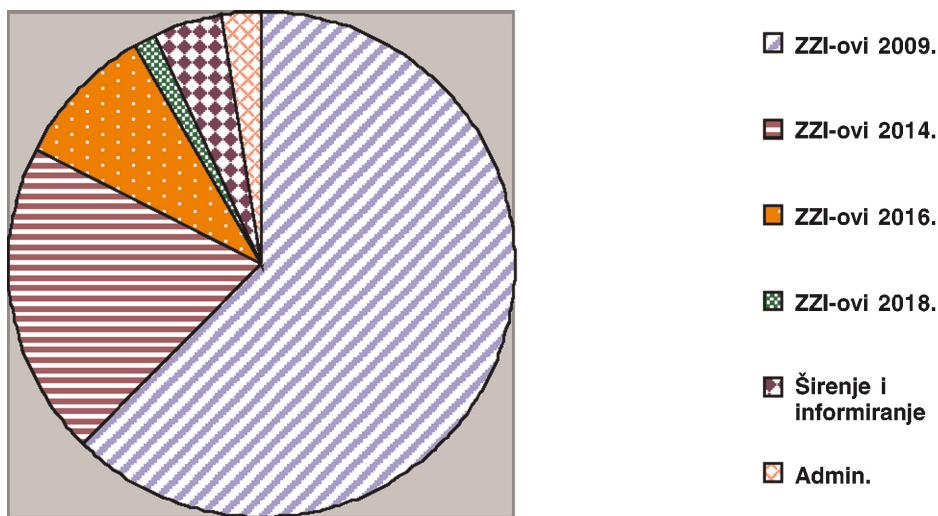
Oko 1 695 milijuna eura (62,5 % ukupnog proračuna EIT-a) predviđeno je za financiranje ZZI-ova iz 2009. koji već radi ustaljenim tempom; 542 milijuna eura (20 %) predviđeno je za drugi krug ZZI-ova, 249 milijuna eura (9,2 %) za treći krug i 35 milijuna eura (1,3 %) za posljednji krug.

Stoga predviđeni proračun EIT-a za ZZI-ove u razdoblju od 2014. do 2020. iznosi 2,5 milijarde eura (93 % ukupnog proračuna EIT-a za razdoblje od 2014. do 2020.). Očekuje se da će ZZI-ovi jakim učinkom financijske poluge prikupiti novih 7,5 milijardi eura iz drugih javnih i privatnih izvora.

EIT će također sudjelovati u raznim aktivnostima širenja i informiranja, uključujući pružanje potpore strukturiranoj mobilnosti u okviru RPI-ja, što će značajno unaprijediti utjecaj njegovih aktivnosti u Europi. Štoviše, razne horizontalne službe za potporu i praćenje pridonijet će dodanoj vrijednosti i učinkovitosti ZZI-ja. Pri provođenju i razvoju tih aktivnosti EIT će morati slijediti strategiju kojom se cilja na visoki omjer učinkovitosti, t.j. postizanje najvećeg mogućeg učinka kroz upotrebu neobvezujućih mehanizama. Oko 125 milijuna eura (4,6 %) proračuna EIT-a potrebno je za provedbu tih aktivnosti.

Ako EIT planira prvi ponuditi nove otvorene inovacijske modele i modele za pojednostavljenje, to bi se trebalo odražavati u njegovu pristupu administraciji. Sjedište EIT-a treba biti neunosna organizacija koja prati strateški pristup iskorištavanja mišljenja stručnjaka kad god je to potrebno, a da pritom ne stvara nepotrebno teške i trajne strukture. Troškovi administrativnih izdataka, plaćanja potrebnog osoblja te administrativni, infrastrukturni i operativni troškovi vremenom ne bi trebali premašiti 2,4 % proračuna EIT-a. Dio administrativnih troškova pokriva zemlja domaćin, Mađarska, stavljanjem na raspolaganje besplatnog uredskog prostora do kraja 2030., kao i godišnjim doprinosima od 1,5 milijuna eura za kadrovske troškove do kraja 2015. Na temelju ovoga bi administrativni troškovi za razdoblje od 2014. do 2020. trebali iznositi približno 65 milijuna eura.

Grafikon 3.: Raščlamba proračunskih potreba

Tijekom sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira EIT će se financirati poglavito doprinosima iz programa Obzor 2020. predviđenom svotom od 2 711,4 milijuna eura

Informativni članak 1: Inovacije za zdrav život i aktivno starenje

1. IZAZOV

Zdravlje, demografske promjene i blagostanje identificirani su kao glavni društveni izazovi koji će se rješavati u okviru programa Obzor 2020. Sveobuhvatni ciljevi bilo koje mjere za rješavanje toga izazova trebali bi biti poboljšanje kvalitete života europskih građana svih dobnih skupina te održavanje gospodarske održivosti zdravstvenog sustava i sustava socijalne skrbi unatoč sve većim troškovima, sve manjim ljudskim resursima te očekivanjima građana da će im biti pružena najbolja moguća skrb.

Izazovi povezani sa sektorima zdravstvene i socijalne skrbi brojni su i međusobno su usko povezani. U njih se ubrajaju kronične bolesti (bolesti srca i krvnih žila, raka, šećerne bolesti), pretilost i debljina, infektivne bolesti (HIV/AIDS, tuberkuloza) i neurodegenerativne bolesti (kojih je sve više s porastom broja starog stanovništva), socijalna isključenost, smanjeno blagostanje, povećane ovisnosti pacijenata o formalnoj i neformalnoj skrbi, višestrukoj izloženosti okolišnim čimbenicima s nepoznatim dugoročnim posljedicama po zdravlje. Osim toga prepreke u primjeni, iskorištavanju i uvođenju novih otkrića, proizvoda i usluga sprečavaju učinkoviti odgovor na te izazove.

Odgovor na te izazove određen je u okviru programa Obzor 2020. kao „osiguravanje boljeg zdravstvenog stanja, kvalitete života i općeg blagostanja za sve poticanjem istraživačkih i inovacijskih aktivnosti. Te aktivnosti bit će usredotočene na održavanje i promicanje zdravlja tijekom cijelog života te na prevenciju bolesti; na povećanje naše sposobnosti da izliječimo, liječimo i upravljamo bolešću i invaliditetom; na potporu aktivnom starenju; i na davanje doprinosa stvaranju održivog i učinkovitog sektora zdravstvene skrbi, uključujući lokalnih i regionalnih službi te prilagodbi gradova i njihovih sadržaja stanovništvu koje stari.”

2. VAŽNOST I UČINAK

ZZI u području inovacija za zdrav život i aktivno starenje pomoći će u ostvarivanju prioriteta programa Obzor 2020., to jest onih koji su određeni kontekstom o socijalnim promjenama „Zdravlje, demografske promjene i blagostanje”.

Ovo je tematsko područje s gledišta društvene i javne politike vrlo važno. Pitanja o zdravom životu i aktivnom starenju utječu na gotovo sva područja našeg života i društva te često zahtijevaju donošenje regulatornih mjera. Sektor zdravstvene i socijalne skrbi isto je vrlo važan iz društveno-gospodarske perspektive jer je to jedan od sektora u koji se ulaže najviše novca (javnog i privatnog) ⁽¹⁾; sektor ne nudi samo mogućnosti za gospodarske i tehnološke inovacije, već ima i visok potencijal za socijalne inovacije. Stanovništvo koje stari izazov je za javne službe i zahtijeva primjerice razvoj i poboljšanje lokalnih službi i urbanu prilagodbu.

Društveno-gospodarska važnost može se još više naglasiti činjenicom da Europi koristi jak farmaceutski sektor i dobro razvijeni sustavi zdravstvene i socijalne skrbi koji zapošljavaju milijune ljudi u cijeloj Uniji. Taj je sektor također jedan od najvećih visokotehnoloških proizvođačkih sektora u Uniji. Potencijal za rast u tim područjima vrlo je visok zato što društvo koje stari podrazumijeva povećanje ukupne potražnje za skrbi i proizvodima te uslugama za samostalan život.

U obzir treba uzeti i druge sektore, kao što je turizam. Stanovništvo koje stari u velikoj mjeri čini generacija koja je navikla i koja je i dalje spremna putovati, koja zahtjeva visoku kvalitetu te zato ima sve veću potrebu za dostupnim uslugama (prijevoz, hoteli, zabava itd.). Dostupnije turističke usluge mogu potaknuti konkurentnost cijelog sektora i promicati daljnje socijalno uključivanje stanovništva koje stari.

Ništa manje važno, Unija u tom području uživa pogodnosti istraživanja i obrazovanja koji su na svjetskoj razini. U mnogim državama članicama postoje visokokvalitetne istraživačke infrastrukture i institucije koje osiguravaju privlačan temelj za uključivanje industrije u planirane aktivnosti EIT-a.

Izazovi povezani sa zdravim životom vrijede u cijeloj Europi. Odgovori koje može pružiti ZZI zahtijevaju snažnu suradnju između izvrsnih multidisciplinarnih i višesektorskih timova sa sudionicima iz svih sektora trokuta znanja (visoko obrazovanje, istraživanje i inovacije). Dodana vrijednost ZZI-ja u tom tematskom području bila bi povezivanje aktivnosti u okviru inovacija i visokog obrazovanja s već postojećom izvrsnom istraživačkom bazom. Time će se poseban naglasak staviti na kurikulum visokog obrazovanja, razvoj novih vještina (potrebnih npr. u području razvoja

⁽¹⁾ Potrošnja na zdravstvo razlikuje se od zemlje do zemlje. Udio u BDP-u kreće se od 1,1 % do 9,7 % te od 4 % do preko 18 % ukupne javne potrošnje. Sektori povezani sa zdravstvom imaju visok istraživačko-razvojni intenzitet: farmaceutski proizvodi i biotehnologija daleko premašuju sve ostale sektore (15,9 %); oprema i usluge u zdravstvenom sektoru također zauzimaju visoku poziciju (6,8 %).

tehnologije ili brige za starije osobe), jačanje poduzetničkog aspekta kako bi se potaknuo razvoj vrlo poduzetne radne snage u tom području, potaknuo razvoj novih proizvoda i usluga te ojačali postojeći ili čak stvorili novi vrijednosni lanci.

Primjeri potencijalnih proizvoda i usluga koji bi mogli nastati u okviru ZZI-ja premašuju tehnološku upotrebu (kao što je upotreba u svrhu obrade, kodificiranja, standardiziranja i tumačenja podataka u područjima kao što su rak i bolesti srca i krvnih žila; ili oruđa za procjenu rizika i za rano otkrivanje) i mogli bi pokrenuti društvene inovacije s novim konceptima, koji primjerice poboljšavaju upravljanje načinom života i prehranu, potiču aktivan i samostalan život u okolišu naklonjenom starijim osobama ili koji održavaju gospodarski održive sustave skrbi.

Usredotočenjem na sustavne aspekte europskog zdravstvenog sustava i sustava socijalne skrbi te na potporu aktivnom starenju, ZZI u tom bi tematskom području također uključio jaču suradnju između velikih i manjih, specijaliziranih poduzeća kako bi se postigao veći protok znanja. Osim toga posebna dodana vrijednost, koju bi ZZI osigurao u tom području, mogla bi biti sklapanje inovativnih partnerstava na lokalnoj razini, što je posebno važno u uslužnom sektoru.

Zbog svog sveobuhvatnog pristupa trokutu znanja ZZI za zdrav život i aktivno starenje osigurao bi ključni doprinos rješavanju „europskog paradoksa“: dodavanjem vrijednosti na izvrsnu poziciju Unije u području znanstvenog istraživanja te preoblikovanjem te prednosti u inovativne proizvode i usluge te nove poslovne mogućnosti i tržišta.

Glavni rizici povezani s uspjehom ZZI-ja u tom tematskom području uglavnom ovise o nužnim regulatornim okvirnim uvjetima u okviru inovacija i politike, koji bi mogli zahtijevati neke prilagodbe koje ne predstavljaju izravni cilj ZZI-ova⁽¹⁾. Zato se ZZI-ovi u tim područjima trebaju povezati s tekućim inovacijskim aktivnostima i političkim aktivnostima na nacionalnoj razini i na razini Unije (vidi sljedeći odjeljak).

3. SINERGIJA I KOMPLEMENTARNOST S POSTOJEĆIM INICIJATIVAMA

Pitanja povezana sa zdravljem i aktivnim starenjem snažno se podupiru u okviru mnogih inicijativa Unije. Te inicijative osim zdravstvenog sektora obuhvaćaju širok raspon područja politike poput gospodarstva, sigurnosti i okoliša. Zato neizravno doprinose ciljevima Europe 2020. kao što su istraživanje, razvoj i inovacije, zapošljavanje i socijalno uključivanje.

ZZI u području inovacija za zdrav život i aktivno starenje usko će surađivati s pilot projektom europskog partnerstva za inovacije za aktivno i zdravo starenje. U obzir će uzeti konkretne mjere predstavljene u strateškom inovacijskom planu europskog partnerstva za inovacije te će doprinositi ostvarenju ciljeva. Time će postići komplementarno djelovanje s ključnim akterima u području obrazovanja i izobrazbe, ali i osiguravanja jedinstvene strukturirane mreže stručnjaka, kompetentnih da identificiraju okvirne uvjete i najbolju praksu s obzirom na politička, regulatorna ili standardizacijska pitanja, koja izravno utječu na sektor. U kontekstu europskog partnerstva za inovacije, ZZI u tom području može doprinijeti vodećoj tržišnoj inicijativi, eZdravlje, čiji je cilj poticanje tržišta na inovativna rješenja eZdravlja usredotočivanjem na instrumente politike (standardizaciju, sustave izdavanja potvrda te javnu nabavu).

Usklađivanje će također biti poticano zajedničkom programskom inicijativom kako bi se ojačao razvoj istraživanja u području Alzheimerove bolesti i neurodegenerativnih bolesti te zajedničkom programskom inicijativom „Više godina, bolji život“ – potencijal i izazovi povezani s demografskim promjenama i zajedničkom programskom inicijativom „Zdrava prehrana za zdrav život“. ZZI u tom području ubrzat će i potaknuti iskorištavanje izvrsnih javnih istraživanja udruženih u okviru tih zajedničkih programskih inicijativa te tako smanjiti rascjepkanost u području inovacija.

ZZI će također u velikoj mjeri kao temelj uzimati i koristiti glavne rezultate istraživanja zajedničke tehnološke inicijative u području inovativnih lijekova i brojnih istraživačkih projekata okvirnog programa koji se bave tim područjem (poput zdravstvenog istraživačkog programa ili istraživačkih aktivnosti IKT-a u području zdravlja i starenja) kako bi uz pomoć vrhunskih poduzetničkih talenata potaknula prijenos i komercijalizacije tehnologije Isto tako, usklađivat će se s radom zajedničkog programa Život potpomognut okolinom i Programa za konkurentnost i inovacije.

⁽¹⁾ Na primjer što se tiče pristupa pacijenata visokokvalitetnim lijekovima, on se odgađa zbog pravnih propisa za odobravanje novih lijekova na tržištu, pri čemu je više vremena predviđeno za ispitivanja i postupak dodjele dozvole te za određivanje cijena i načina povrata troškova.

Konačno, ZZI u ovom području nadopunjavao bi te aktivnosti jer bi bio usredotočen na transdisciplinarnu aktivnost u okviru trokuta znanja s jakim naglaskom na inovativne proizvode i usluge te na poduzetničko obrazovanje.

4. ZAKLJUČAK

ZZI koji se usredotočuje na šire pitanje inovacije za zdrav život i aktivno starenje zadovoljava kriterije koji su predloženi za izbor tematskih područja ZZI-ja:

- Rješava važan gospodarski i društveni izazov (cjeloživotno zdravlje i blagostanje za sve, uz zadržavanje gospodarski održivih sustava skrbi) i pridonosi ostvarivanju strategije Europa 2020. i njezinih ciljeva u području zapošljavanja, inovacija, obrazovanja i socijalne uključenosti.
- Taj je ZZI usredotočen na iste prioritete određene u okviru programa Obzor 2020. te nadopunjuje ostale aktivnosti Unije u području zdravlja i socijalne skrbi, posebice s odgovarajućim zajedničkim programskim inicijativama i europskim partnerstvom za inovacije za aktivno i zdravo starenje.
- Može se nadovezati na snažnu istraživačku bazu i jak industrijski sektor, koji će privući ZZI. Sposoban je potaknuti investiranje i dugoročan angažman poslovnog sektora te nudi prilike za različite nove proizvode i usluge.
- Suočit će se s europskim paradoksom jer će iskoristiti jaku istraživačku bazu Unije i otkriti nove inovativne pristupe za poboljšanje kvalitete života europskih građana i održavanje gospodarske održivosti zdravlja i sustava socijalne skrbi.
- Stvara održiv i sustavan učinak, mjeran u novim obrazovanim poduzetnim osobama, novim tehnologijama i novim poduzećima. Poticat će nov tehnološki razvoj i društvene inovacije.
- Njegov je cilj prevladati visoku razinu rascjepkanosti cijelog zdravstvenog sektora i sektora socijalne skrbi te će okupiti kritičnu masu izvrsnih dionika u području istraživanja, inovacija, obrazovanja i osposobljavanja u cijelom sektoru.
- Koristi sustavan pristup i zato zahtijeva transdisciplinarni rad koji uključuje različita područja znanja poput medicine, biologije, psihologije, gospodarstva, sociologije, demografije i IKT-a.

Informativni članak 2.: Sirovine⁽¹⁾ – održivo istraživanje, vađenje, prerada, recikliranje i supstitucija

1. IZAZOV

Moderno je društvo u potpunosti ovisno o pristupu sirovinama. Pristup sirovinama ključan je za učinkovito funkcioniranje gospodarstva Unije. Međutim, tri čimbenika koja čine smanjivanje ograničenih prirodnih resursa, neprekidni rast stanovništva i brzorastuća razina potrošnje u zemljama u razvoju uzrokuju stalno povećanje potražnje za sirovinama i prirodnim resursima planeta. Ti su čimbenici jedni od onih koje se smatra odgovornima za predviđeni porast potrošnje prirodnih resursa u sljedećim desetljećima.

Kao što je naglašeno u okviru Plana učinkovitog korištenja resursa i programa Obzor 2020. naš bi cilj trebao biti osiguravanje dostupnosti, raspoloživosti i održivog korištenja sirovina potrebnih za europsko gospodarstvo i naše blagostanje, istovremeno ostvarujući učinkovito raspolaganje resursima u okviru gospodarstva koje zadovoljava potrebe sve većeg broja stanovništva unutar ekoloških granica planeta s ograničenim količinama resursa.

2. VAŽNOST I UČINAK

Ovo je tematsko područje vrlo važno u smislu gospodarskog i društvenog učinka. Sirovine su temelj svjetskog gospodarstva i kvalitete života; povećanje učinkovitosti resursa imat će glavnu ulogu u osiguranju rasta i broja radnih mjesta u Europi. Otvorit će važne gospodarske mogućnosti, poboljšati produktivnost, smanjiti troškove i potaknuti konkurentnost.

⁽¹⁾ U ovom će se informativnom članku koristiti uža definicija „neenergetskih sirovina, nepoljoprivrednih sirovina” kako bi se smanjilo moguće preklapanje s postojećim ZZI-ovima u području klimatskih promjena i energije, kao i s budućim prioritetnim područjima ZZI-a, poput hrane.

Iako Unija ima tradiciju izvrsnosti u istraživanju i u njoj postoje različiti centri izvrsnosti, puno više bi se moglo učiniti za iskorištavanje te činjenice unutar ovog prioritetnog područja. ZZI bi bio posebno prikladan za to.

Usklađen s ostalim aktivnostima Unije, ZZI u ovom području trebao bi se usredotočiti na poticanje stvaranja centara znanja i središta stručnog znanja povezanih s akademskim, tehničkim i praktičnim obrazovanjem i istraživanjem u području održivog rudarstva tj. površinske, podzemne, eksploatacije u dubokom moru, urbane eksploatacije i eksploatacije na odlagalištima otpada, upravljanja materijalima, tehnologija recikliranja, upravljanja proizvodima na kraju njihova životnog vijeka, supstitucije materijala, otvorene trgovine sirovinama te globalnog upravljanja sirovinama. Time bi djelovao kao posrednik i klirinška kuća za europske centre izvrsnosti u ovim povezanim tematskim područjima te bi upravljao istraživačkim programom od strateške važnosti za industriju Unije. Zbog toga, a i da se poveća učinak mjera i izbjegne podvostručenje djelovanja Unije, uključujući europsko partnerstvo za inovacije u području sirovina, ZZI će osigurati nužne dopune u području ljudskog kapitala (tj. osposobljavanje, obrazovanje) za tehnološko inovativne pilot mjere (npr. ogledna postrojenja) za održivo istraživanje kopna i mora, vađenje i preradu, učinkovito korištenje resursa, prikupljanje, recikliranje, ponovnu uporabu i supstituciju.

Istovremeno bi mogao uključiti ciljeve kako bi postao tehnološki pionir stvaranjem pilot projekata i demonstriranjem inovativnih procesa i rješenja, koja primjerice uključuju korištenje gospodarski privlačnih i održivih alternativnih materijala, uključujući materijale na biološkoj osnovi od strateške važnosti za EU. To bi posljedično moglo pokrenuti širenje postojećih te stvaranje novih tržišta, pogotovo u područjima održivog istraživanja, vađenja i prerade, upravljanja materijalima pri kojem se učinkovito gospodari resursima, tehnologija recikliranja i supstitucije materijala. Bit će nužno procijeniti učinak i razviti inovativne, ekonomične mjere prilagodbe i prevencije rizika za osobito osjetljiva staništa poput Arktika.

ZZI će u tom području biti vrlo važan za prevladavanje prepreke koju predstavlja nedostatak tehnologije. Potrebne su tehnološke inovacije da bi se razvio skup komplementarnih tehnologija kojima bi se mogao promijeniti oblik tradicionalnih lanaca vrijednosti u području ruda i sirovina. To područje zahtijeva dodatan napor kako bi se razvili novi procesi te optimiziralo i komercijaliziralo postojeće znanje u tom području. Poduzetnički duh ZZI-ja bio bi osobito prikladan za rješavanje tog problema.

Još jedna dodana vrijednost ZZI-ja u području sirovina je njegov doprinos rješavanju ograničenih mogućnosti umrežavanja u sektoru. Zapravo, različita narav raznih uključenih područja istraživanja znači da su ograničene mogućnosti upoznavanja s istraživačima unutar različitih tematskih područja, kao i profitiranja od međusobne razmjene ideja i suradnje nužne da bi se potaknulo rješenja koja su troškovno učinkovita, ekološki prihvatljiva i koja uključuju nisku razinu ugljika. Umrežavanje duž cijelog vrijednosnog lanca, u okviru ZZI-ja unutar kojeg su okupljeni dionici iz sve tri grane trokuta znanja, doprinijelo bi prevladavanju ove slabosti. Time će se omogućiti unaprjeđenje tehnologije, znanja i prijenosa znanja te će se istraživačima, studentima i poduzetnicima osigurati znanja i vještine nužne za ostvarivanje inovativnih rješenja i pretvaranje istih u nove poslovne prilike.

3. SINERGIJA I KOMPLEMENTARNOST S POSTOJEĆIM INICIJATIVAMA

Unija je ovo prioritetno područje ubrojila među najveće izazove. ZZI bi doprinio programu Obzor 2020., pogotovo u okviru društvenih promjena povezanih s održivom nabavom sirovina i učinkovitosti korištenja resursa. Doprinio bi predloženom europskom partnerstvu za inovacije u području sirovina. Europska partnerstva za inovacije u području sirovina osiguravat će opće okvire za olakšavanje usklađivanja i sinergija među postojećim istraživačkim i inovacijskim instrumentima i politikama u tom području usmjerenima na ponudu i potražnju. Time će se obuhvatiti djelovanja usredotočena na tehnologiju, ali i identifikiranje okvirnih uvjeta i najboljih praksi s obzirom na politička, regulatorna ili standardizacijska pitanja koja utječu na inovacije u danom sektoru ili izazovu. ZZI bi u tom području osigurao dopune u obrazovanju ključnih aktera, kao i jedinstveno strukturiranu mrežu stručnjaka. Pružio bi čvrst temelj za potporu drugim mjerama povezanim s inovacijama koje će se provoditi u okviru europskog partnerstva za inovacije i za čiji su uspjeh apsolutno potrebni ljudski resursi.

Također će biti primjeren za podupiranje europskog partnerstva za inovacije u identifikiranju okvirnih uvjeta i najboljih praksi s obzirom na politička, regulatorna ili standardizacijska pitanja koja utječu na sektor. ZZI bi također morao u velikoj mjeri kao temelj uzimati te koristiti rezultate brojnih istraživačkih projekata u okviru 7. okvirnog programa koji se bave tim područjem, a pogotovo projekata koji se financiraju u okviru nanoznanosti, nanotehnologija, materijala i novih proizvodnih tehnologija te okoliša.

Na sličan bi se način nadovezivao na tržišne replikacije ekoinovacijskih projekata u okviru Programa za konkurentnost i inovacije (CIP), unutar kojeg je recikliranje materijala bilo jedno od prioritetnih područja. To će se iskustvo nastaviti primjenjivati u okviru programa Obzor 2020., pogotovo u kontekstu društvenih izazova u koje se ubrajaju klimatska politika, okoliš, učinkovita upotreba resursa i sirovine.

Osim toga, za kritične sirovine koje se nazivaju rijetke zemlje trebaju se stvoriti sinergije s europskom mrežom znanja o rijetkim zemljama.

ZZI u ovom području tražio bi komplementarnost i sinergije s tim aktivnostima i trebao bi biti usredotočen na transdisciplinarnu aktivnost u okviru trokuta znanja s jakim naglaskom na inovativne proizvode i usluge te na poduzetničko obrazovanje.

4. ZAKLJUČAK

ZZI u ovom području najprimjereniji je za suočavanje s gore opisanim izazovima. Također zadovoljava kriterije predložene za izbor tematskih područja ZZI-ja u okviru SIP-a:

- Rješava glavne gospodarske i društvene izazove s kojima se suočava Europa (potrebu za razvojem inovativnih rješenja za istraživanje, vađenje, preradu, uporabu i ponovnu uporabu, upravljanje sirovinama na kraju njihova životnog vijeka te recikliranje sirovina koji su troškovno isplativi, ekološki prihvatljivi i koji imaju nisku razinu ugljika) i pridonosi ostvarenju strategije Europa 2020. i njezinih ciljeva u području klime i energije, zapošljavanja, inovacija i obrazovanja.
- Ovaj je ZZI usredotočen na iste prioritete određene u okviru programa Obzor 2020. te nadopunjuje ostale aktivnosti Unije u području sirovina, posebice s europskim partnerstvom za sirovine.
- Sposoban je pokrenuti investiranje iz poslovnog sektora te ponuditi mogućnosti raznim novim proizvodima i uslugama, pogotovo u područjima održivog vađenja i prerade, upravljanja materijalima, tehnologija recikliranja i supstitucije materijala.
- Stvara održiv i sustavan učinak, mjeren u novim obrazovanim poduzetnim osobama, novim tehnologijama i novim poduzećima. Ulažući napore u ostvarivanje cilja održivosti cijelog životnog vijeka proizvoda u prvom redu otvara mogućnosti za stvaranje društvene vrijednosti: tako što na učinkovitiji način koristi sirovine te unapređuje učinkovitost recikliranja i recikliranja sirovina.
- Uključuje jaku obrazovnu komponentu koja nije prisutna u drugim inicijativama te će okupiti kritičnu masu izvrsnih dionika u području istraživanja i inovacija.
- Zahtijeva transdisciplinarni rad koji uključuje različita područja znanja, poput geologije, ekonomije, okolišnih znanosti, kemije, mehanike i brojnih područja industrije (građevinarstvo, automobilska, avionska i svemirska industrija, strojevi i oprema te energije iz obnovljivih izvora).
- Suočit će se s europskim paradoksom jer Europa u tom području računa s jakom istraživačkom bazom i slabim inovacijskim učinkom. Nudi mogućnosti inovacije u održivom rudarstvu i upravljanju materijalima. Supstitucija i recikliranje mogu promicati daljnje promjene u sektoru te povećati ulagačke aktivnosti stvaranjem novih proizvoda, usluga i pristupa lanca opskrbe.

Informativni članak 3.: Hrana za budućnost – održiv opskrbeni lanac od izvora do potrošača

1. IZAZOV

Svjetski se lanac opskrbe hranom suočava sa složenim nizom izazova.

U pitanju potražnje situaciju obilježava rast svjetske populacije i sve viši životni standard (posebno u zemljama ubrzanog razvoja) koji stvara potražnju za raznolikijom, visokokvalitetnom prehranom koja zahtijeva dodatnu proizvodnju hrane. UN je tako predvidio da će potražnja za hranom porasti za oko 70 % do 2050 ⁽¹⁾. U isto vrijeme brzo širenje sektora za bioenergiju dodatno naglašava potražnju za nusproizvodima nastalim tijekom prehranbene proizvodnje.

U pitanju ponude, svjetske klimatske promjene pojačat će pritisak na proizvodnju i ponudu hrane. Uz to, veliki je broj sustava proizvodnje hrane u svijetu neodrživ. Bez promjena, svjetski će prehranbeni sustav nastaviti narušavati okoliš i ugrožavati svjetske kapacitete proizvodnje hrane u budućnosti.

⁽¹⁾ Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (FAO). 2009. Svjetska poljoprivreda u susret 2050.

Ove se probleme osobito treba sagledati u vezi sa stavovima, brigama i ponašanjem potrošača s obzirom na to da je proizvodnja usmjerena na potrošače i tržišta. Tijekom zadnja dva desetljeća dramatično se povećala složenost potrošnje hrane. Potrošači traže pristupačne, raznolike, visokokvalitetne i praktične prehrambene proizvode koji odgovaraju njihovom ukusu i potrebama. Zabrinutost oko različitih pitanja, od sigurnosti hrane i zaštite okoliša do etičkih pitanja poput pravedne trgovine ili dobiti životinja, stalno se povećava te uslijed toga potrošačke skupine sve više zahtijevaju političko djelovanje. Konačno, prehrambene navike (uključujući i rasipanje hrane) mogu imati snažan utjecaj na zdravlje i blagostanje potrošača, kao i na primarnu proizvodnju i okoliš.

Program Obzor 2020. bavi se ovim složenim pitanjem i utvrđuje izazove povezane s ovim sektorom: „Izazov je osigurati zalihe sigurne i visokokvalitetne hrane i proizvoda dobivenih od bioloških sirovina te osigurati održivo upravljanje biološkim resursima, doprinoseći i ruralnom i obalnom razvoju te konkurentnosti europskih industrija temeljenih na biološkim sirovinama, istovremeno čuvajući kopnene i morske ekosustave, smanjujući ovisnost o fosilnim resursima, ublažavajući i prilagođavajući se klimatskim promjenama te potičući proizvodnju bez otpada i učinkovitu uporabu resursa.”

2. VAŽNOST I UČINAK

ZZI o održivom lancu opskrbe pomoći će ostvariti prioritete u okviru programa Obzor 2020., pogotovo one utvrđene u kontekstu društvenog izazova „Sigurnost hrane, održiva poljoprivreda i bioekonomija”.

To je tematsko područje vrlo važno u smislu gospodarskog i društvenog učinka. Pitanja o sigurnosti hrane utječu na gotovo sva područja našeg gospodarstva i društva te često zahtijevaju donošenje regulatornih mjera.

Industrija hrane najveći je proizvodni sektor u Europi i ima temeljnu ulogu u širem gospodarskom razvoju Europe. Unatoč svojoj važnosti konkurentnost europske industrije hrane i pića dovedena je u pitanje. Tijekom zadnjeg desetljeća, europski udio u svjetskom tržištu smanjen je s 25 % na 21 % zbog konkurencije iz gospodarstava u razvoju poput onog Kine, Indije i Brazila. U sve većoj nemogućnosti da se natječe u pitanju samog troška, europska industrija hrane mora biti sposobna dodati vrijednost stvarajući zdravije i održivije proizvode uz pomoć učinkovitije upotrebe resursa ako želi preokrenuti taj pad.

Potrebno je poduzeti mjere kako bi se osigurao svjetski prehrambeni sustav koji je otporan na klimatske promjene i održiv, istovremeno zadovoljavajući sve veću potražnju za hranom u okviru dostupne zemlje i sve manjih ribljih stokova, štiteći prirodni okoliš i čuvajući ljudsko zdravlje.

ZZI u ovom području usredotočit će se na lanac opskrbe hranom. Ta usredotočenost posebno je prikladna za holistički pristup ZZI-ja. Sastoji se od ulaganja resursa na samom početku lanca (gnojiva, itd.), u proizvodnju hrane, preradu, pakiranje i distribuciju; te završava s potrošačima koji bi mogli biti od posebne važnosti za ZZI (u vidu smanjenja rasipanja hrane, zdrave prehrane itd.). Cilj je osigurati učinkovitiji i djelotvorniji sustav lanca opskrbe hranom, istovremeno pospešujući održivost i mogućnost praćenja u svim dijelovima toga lanca.

Razmatranjem pitanja lanca opskrbe hranom uz pomoć ZZI-ja omogućit će se ne samo rješavanje određenih velikih gospodarskih i značajnih društvenih izazova s kojima se Europa suočava, već i pokretanje ulaganja i dugoročnog angažmana poslovnog sektora u uvođenje novih i inovativnih tehnologija, postupaka i znanja kako bi se povećala održiva proizvodnja hrane, prerada, pakiranje i distribucija te kako bi se smanjilo rasipanje i promicala bolja prehrana. Zbog svojeg sveobuhvatnog pristupa, ZZI za ovo područje moći će utjecati na pristup industrije kako bi se bolje usredotočila na inovacije usmjerene na potrošača i na taj način pospešila zdravlje potrošača i kvalitetu života. To će biti u skladu s potencijalom novih poslovnih modela i tržišnih strategija koje se usredotočuju na potrebe potrošača i trendove, grade na povećanoj svijesti o prehrambenom lancu te imaju potencijal ostvariti inovacije i tehnološke mogućnosti u skladu s interesima potrošača te tako stvoriti nove poslovne mogućnosti.

ZZI u ovom području bit će vrlo važan kako bi se prebrodila visoka razina rascjepkanosti cijelog lanca opskrbe hranom. Okupit će kritičnu masu izvrsnih dionika u području istraživanja, inovacija, obrazovanja i osposobljavanja u cijelom lancu. Svi su dijelovi lanca (primarni sektor, proizvodnja hrane, prerađivači hrane, trgovci, kanali prehrambenih usluga i ništa manje važan potrošač) međusobno neodvojivo povezani u vidu osmišljavanja budućih inovacija. ZZI će pružiti nužan sistemski i transdisciplinarni pristup za rješavanje ovih pitanja.

Važna dodana vrijednost ZZI-ja u tom području će biti njegova uloga u rješavanju trenutne nestašice vještina i ljudskih resursa. Trenutno se vjerojatno čak polovica europskih proizvodnih industrija hrane i pića suočava s nestašicom znanstvenog i kvalificiranog osoblja. To je prepreka inovaciji u tom sektoru. ZZI će riješiti ovaj problem integracijom obrazovanja s drugim sektorima trokuta znanja. Istodobno će nuditi mogućnost stimuliranja novih obrazovanih poduzetnih osoba sposobnih da razviju nove inovativne tehnologije i poduzeća. Ovaj fokus na poslovanje bi bio posebno značajan u prehrambenom sektoru koji obilježava veliki broj MSP-ova.

Glavni rizici povezani s uspjehom ZZI-ja za ovu temu većinom su vezani uz nužne popratne inovacijske okvirne uvjete kojima se ZZI-ovi izravno ne bave. Za povećanje održivosti duž lanca opskrbe hranom neke promjene u regulaciji mogle bi biti potrebne kako bi se, na primjer, internalizirali troškovi proizvodnje hrane. Zato se ZZI-ovi u tim područjima trebaju povezati s tekućim inovacijskim aktivnostima i političkim aktivnostima na nacionalnoj razini i razini Unije (vidi sljedeći odjeljak).

3. SINERGIJA I KOMPLEMENTARNOST S POSTOJEĆIM INICIJATIVAMA

Unija je u potpunosti angažirana u tom području. ZZI bi doprinio rješavanju društvenog izazova utvrđenog u okviru programa Obzor 2020. „Sigurnost hrane, održiva poljoprivreda i šumarstvo, morsko i pomorsko istraživanje te istraživanje unutarnjih voda i bioekonomija”. Posebno bi surađivao s predloženim europskim partnerstvom za inovacije „Poljoprivredna produktivnost i održivost”. Dok će potonji staviti naglasak na izgradnju poveznica između vrhunskog istraživanja i praktičnih inovacija, ZZI bi posebno stvorio komplementarnost obrazovanjem ključnih aktera poput poduzetnika i potrošača. Bit će potrebna i koordinacija sa zajedničkom programskom inicijativom „Poljoprivreda, sigurnost hrane i klimatske promjene” u kojoj će se iskoristiti nacionalni istraživački naponi kako bi se integrirala prilagodba, ublažavanje i sigurnost hrane u sektorima poljoprivrede, šumarstva i upotrebe zemljišta.

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo promicat će ekološku i društvenu održivost ribarstva i akvakulture, tako ističući potrebu za tehničkim razvojem te novim poduzetničkim vještinama na tim poljima te pružajući mogućnosti sinergije u skladu s razvitkom ponašanja potrošača. Koordinacija će jednako tako biti moguća s nedavno pokrenutom zajedničkom programskom inicijativom „Zdrava hrana za zdrav život” i „Povezivanje klimatskih istraživanja u Europi” te s europskim tehnološkim platformama u povezanim područjima (posebice s platformom Hrana za život) ili brojnim projektima u sklopu Sedmog okvirnog programa. Na sličan bi se način nadovezao na tržišne replikacije ekoinovacijskih projekata u okviru Programa za konkurentnost i inovacije (CIP), unutar kojeg su hrana i piće bili jedno od prioritetnih područja. To će se iskustvo nastaviti primjenjivati u okviru programa Obzor 2020., pogotovo u kontekstu društvenih izazova u koje se ubrajaju klimatska politika, okoliš, učinkovita upotreba resursa i sirovine.

ZZI u ovom području nadopunjavao bi te aktivnosti jer bi bio usredotočen na transdisciplinarnu aktivnosti u okviru trokuta znanja s jakim naglaskom na inovativne proizvode i usluge, na poduzetničko obrazovanje i na pitanja potrošača.

4. ZAKLJUČAK

ZZI koji se usredotočuje na lanac opskrbe hranom najprimjereniji je za rješavanje gore opisanih izazova. Također zadovoljava kriterije predložene za izbor tematskih područja ZZI-ja:

- Bavi se velikim gospodarskim i društvenim izazovom (potrebom da se osigura otporan i održiv prehrambeni sustav istovremeno zadovoljavajući sve veću potražnju za hranom unutar okvira dostupne zemlje, štiteći prirodno okruženje i čuvajući ljudsko zdravlje), te doprinosi ostvarenju strategije Europa 2020. i njezinih ciljeva u području klime i energije, zapošljavanja, inovacija i obrazovanja.
- Taj je ZZI usredotočen na iste prioritete određene u okviru programa Obzor 2020. te nadopunjuje ostale aktivnosti Unije u prehrambenom sektoru, posebice europsko partnerstvo za inovacije „Poljoprivredna produktivnost i održivost”.
- U mogućnosti je pokrenuti ulaganja i dugoročni angažman poslovnog sektora te nudi mogućnosti za razvoj raznih novih proizvoda i usluga, pogotovo uvođenjem novih i inovativnih tehnologija, postupaka i znanja kako bi se povećala održiva proizvodnja hrane, prerada, pakiranje i distribucija te kako bi se smanjilo rasipanje, promicala bolja prehrana i zdravije stanovništvo.
- Stvara održiv i sustavan učinak, mjeren u novim obrazovanim poduzetnim osobama, novim tehnologijama i novim poduzećima. Poticat će novi tehnološki razvoj i učinkovitije i održivije proizvodne sustave.

- Cilja na prevladavanje visoke razine rascjepkanosti cijelog lanca opskrbe hranom i zalaže se za mogućnost praćenja; te će okupiti kritičnu masu izvrsnih dionika u području istraživanja, inovacija, obrazovanja i osposobljavanja u cijelom lancu.
- Stoga zahtijeva transdisciplinarni rad koji uključuje različita područja znanja poput agronomije, ekologije, biologije, kemije, prehrane i socioekonomije.
- Bavit će se europskim paradoksom, s obzirom na to da će pronaći nove inovativne pristupe kako bi osigurao održiviji i učinkovitiji lanac opskrbe te kako bi poboljšao sigurnost hrane.

Informativni članak 4: Dodana vrijednost u proizvodnji

1. IZAZOV

Jedan od glavnih izazova utvrđenih u Europskom programu inovacija, koji je potrebno razmotriti i u okviru programa Obzor 2020., je konkurentnost država članica Unije na svjetskom tržištu. Jedan od sektora u kojem je problem osobito hitan je proizvodnja.

Proizvodnja u europskim zemljama pod znatnim je opterećenjem: povećano tržišno natjecanje s drugim razvijenim gospodarstvima, jeftina proizvodnja u zemljama u razvoju i nestašica sirovina stvaraju pritisak na europska proizvodna poduzeća. Uz to postoje i daljnji čimbenici koji potiču promjene u proizvodnom sektoru: nove tržišne i društvene potrebe, brz napredak znanosti i tehnologije, ekološki zahtjevi i zahtjevi održivosti.

Jedno od mogućih rješenja ovih izazova je razvoj „proizvodne industrije visoke (ili dodane) vrijednosti“. Ovaj koncept utvrđuje integrirani sustav koji uključuje cijeli ciklus proizvodnje, distribucije i postupanja s dobrima i proizvodima/uslugama na kraju njihova životnog ciklusa primjenjujući sustav inovacija usmjeren na potrošača/korisnika. Umjesto da se prvenstveno natječu u pitanju troškova, proizvođači s dodanom vrijednošću radije ostvaruju vrijednost inovacijom proizvoda/usluge, uspostavljanjem izvrsnosti postupka, postizanjem visoke prepoznatljivost marke i/ili svojim doprinosom održivom društvu.

Proizvodni sektor od znatne je gospodarske, društvene i ekološke važnosti. U 2010. godini proizvodni je sektor bio zaslužan za 15,4 % BDP-a Unije i više od 33 milijuna radnih mjesta. Ta se brojka povećava na 37 % ako se uključi i proizvodnja energije, graditeljstvo te vezane poslovne usluge. Proizvodnja je istovremeno bila zaslužna za oko 25 % otpada, 23 % stakleničkih plinova i 26 % dušikovih oksida nastalih u Europi.

Imajući to na umu, potpuno je jasno da opći ciljevi u području proizvodnje moraju biti povećanje konkurentnosti Europe na svjetskom tržištu te razvoj održivijih i ekološki prihvatljivijih proizvodnih postupaka.

2. VAŽNOST I UČINAK

ZZI o dodanoj vrijednosti proizvodnje pomoći će ostvariti prioritete u okviru programa Obzor 2020. u pitanju napredne proizvodnje i obrade te njegov posebni cilj „preobrazbe današnjih industrijskih oblika proizvodnje u smjeru tehnologija proizvodnje i obrade koje su temeljene na znanstvenim spoznajama, održive, s niskim razinama emisije ugljika i višesektorske, kako bi se ostvarili inovativni proizvodi, postupci i usluge“.

Moći će pokrenuti ulaganja i dugoročni angažman poslovnog sektora te širiti i stvarati nova tržišta. Mogao bi osobito imati funkciju podupiranja mjera utvrđenih u Strateškom istraživačkom programu Europske tehnološke platforme (ETP) „Manufacture“ koje čine:

- ekološki dizajn;
- razvoj proizvoda i usluga s dodanom vrijednosti;
- razvoj novih poslovnih modela;
- razvoj naprednih proizvodnih inženjerskih postupaka;
- razvoj novih proizvodnih znanosti i tehnologija;
- preobrazba postojećih istraživačkih i obrazovnih infrastrukture kako bi podržale proizvodnju svjetskog ranga.

Uz potporu razvoja novih proizvoda, usluga, poslovnih modela i proizvodnih postupaka, naglasak bi trebao biti na održivosti i ekološkoj inovaciji, uz smanjenje neučinkovite upotrebe resursa i energije, maksimalno jačajući pozitivne ekološke učinke, ali i doprinoseći jačanju pozitivnih gospodarskih i društvenih učinaka. Takav će čisti pristup konkretno uključivati energetske i materijalne učinkovite postupke i uređaje, upotrebu obnovljivih izvora energije i/ili upotrebu pametnog upravljanja energijom, vodeći tako do značajnog smanjenja količine otpada i emisija. Doprinoseći razvoju i uvođenju održivije i konkurentnije proizvodnje koja ujedno učinkovitije iskorištava resurse, ZZI bi bio u mogućnosti potaknuti promjenu u industriji i ponašanju potrošača te stvoriti sistemski učinak.

ZZI o dodanoj vrijednosti u proizvodnji također bi mogao imati i jako važnu ulogu i utjecaj na regionalnoj razini: poticanje suradnje i stvaranja međusobno povezanih regionalnih klastera s lokalnim prijenosima i suradnjom te razvijanje stručnosti i izvrsnosti u vrhunskim proizvodnim tehnologijama bili bi ključni zadaci ZZI-ja na regionalnoj razini. Sukladno s tim, posebnu bi se pažnju moglo posvetiti onim regijama koje su jače pogođene smanjenjem proizvodnog kapaciteta, kao i MSP-ovima.

Jedan od glavnih izazova u postizanju gore navedenih ciljeva je dostupnost visoko kvalificirane radne snage koja je dovoljno kvalitetna i brojna. ZZI će stoga imati vrlo važnu ulogu u preoblikovanju obrazovnog prostora u tom području. Stvarajući uže veze između potražitelja vještina i obrazovnih djelatnika, ZZI bi promicao zajedničke poslijediplomske stupnjeve obrazovanja, poslijediplomsko stručno osposobljavanje i industrijske tečajeve temeljene na stvarnom životu.

Izgradnja kapaciteta također će biti središnji element ZZI-ja o dodanoj vrijednosti u proizvodnji. To se ne odnosi samo na ponudu visoko kvalificirane radne snage već i na mogućnost uspostavljanja ZZI-ja kao foruma za suradnju i promicanje interdisciplinarnih vještina i stručnosti te posebice za kombinaciju više ključnih tehnologija kao što predlaže skupina na visokoj razini o ključnim tehnologijama ⁽¹⁾.

ZZI u ovom području imat će potencijal spojiti različite sudionike i dionike u tom vrlo transdisciplinarnom sektoru, uključujući ključne početne i daljnje dijelove vrijednosnog lanca. To uključuje prerađivačke industrije (npr. čelika ili kemikalija) koje su izravno povezane s vrijednosnim lancem za dodanu vrijednost u proizvodnji.

3. SINERGIJA I KOMPLEMENTARNOST S POSTOJEĆIM INICIJATIVAMA

ZZI poput gore opisanog bio bi komplementaran brojnim drugim inicijativama Unije, kao i onima na razini država članica i industrijskih udruženja.

Uz već spomenuti ETP „Manufuture“ mogao bi uspostaviti veze i s ETP-om o pametnim sustavima integracije i zajedničkom tehnološkom inicijativom (JTI) u području ugrađenih računalnih sustava. Javno-privatno partnerstvo o tvornicama budućnosti i druga partnerstva koja će se možda pokrenuti u okviru programa Obzor 2020. za ovo tematsko područje te brojni projekti okvirnih programa također bi bili prirodni partneri za suradnju. ZZI bi uzeo u obzir prioriteta istraživanja i planove djelovanja utvrđene u okviru ETP-a te istraživanja provedena u sklopu projekata zajedničke tehnološke inicijative, javno-privatnog partnerstva i okvirnih programa u tom području.

Na sličan bi se način nadovezao na tržišnu replikaciju ekoinovacijskih projekata u okviru Programa za konkurentnost i inovacije (CIP), gdje je razvijeno iskustvo u području održive proizvodnje. To će se iskustvo nastaviti primjenjivati u okviru programa Obzor 2020., pogotovo u kontekstu društvenih izazova u koje se ubrajaju klimatska politika, okoliš, učinkovita upotreba resursa i sirovine. Mogu se razmotriti i sinergije s pilot programom Provjera ekoloških tehnologija (ETV) kojem je cilj promicanje visokovrijednosnih ekoloških tehnologija na način da treće strane provjeravaju njihove rezultate.

ZZI o dodanoj vrijednosti u proizvodnji mogao bi biti i poveznica za učinke sinergije s Europskim istraživačkim vijećem za tehnologiju koje preporučuje Skupina na visokoj razini za ključne tehnologije zbog promicanja izvrsnosti u tehnološkom istraživanju i inovaciji.

ZZI u ovom području nadopunjavao bi te aktivnosti jer bi bio usredotočen na transdisciplinarne aktivnosti u okviru trokuta znanja s jakim naglaskom na inovativne proizvode i usluge te na poduzetničko obrazovanje.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/kets/hlg_report_final_en.pdf

4. ZAKLJUČAK

ZZI koji je usredotočen na povezivanje svih dionika koji se bave proizvodnjom i koji stavlja naglasak na preoblikovanje obrazovnog programa u tom području bio bi primjeren za suočavanje s gore navedenim izazovima. Također zadovoljava kriterije predložene za izbor tematskih područja ZZI-ja u okviru SIP-a:

- Bavi se velikim gospodarskim i važnim društvenim izazovom s kojim se Europa suočava (kako bi se povećala konkurentnost država članica na svjetskom tržištu i doprinijelo razvoju održivijih i ekološki prihvatljivijih proizvodnih postupaka) te doprinosi ostvarenju strategije Europa 2020. o pametnom i održivom rastu.
- Taj je ZZI usredotočen na prioritete određene u okviru programa Obzor 2020. te nadopunjuje ostale aktivnosti Unije u tom području.
- ZZI može graditi na čvrstom industrijskom sektoru koji će privući.
- Nudi mogućnosti za mnogobrojne nove proizvode, usluge i poslovne modele, te će nadasve biti primjeren za rješavanje hitne potrebe za kvalificiranim ljudima u tom sektoru.
- Koristi sistemski pristup i stoga zahtijeva transdisciplinarni rad i razvoj novog obrazovanja preko granica disciplina.
- Okupit će kritičnu masu izvrsnih dionika u području istraživanja, inovacija, obrazovanja i osposobljavanja u cijelom lancu, koji se inače ne bi povezali.
- Bavit će se europskim paradoksom, s obzirom na to da će iskoristiti snažnu istraživačku bazu Unije i pronaći nove inovativne pristupe kako bi osigurao da proizvodni sektor bude konkurentniji, održiviji i učinkovitiji u pogledu iskorištavanja resursa.

Informativni članak 5.: Urbana mobilnost

1. IZAZOV

Tematsko područje pametnog, zelenog integriranog prometa prepoznato je kao jedan od glavnih društvenih izazova koji će se rješavati u okviru programa Obzor 2020. Bijela knjiga o prometu iz 2011. daje dodatnu važnost djelovanju u tom području u idućem desetljeću. Urbana mobilnost posebno je zahtjevna zadaća. Obrađuje više tematskih područja poput prometa (uključujući nove koncepte mobilnosti, organizaciju prometa, logistiku, zaštitu i sigurnost prometnih sustava), pitanja zaštite okoliša (smanjenja stakleničkih plinova, onečišćenja zraka i buke), urbanističkog planiranja (novih koncepata za približavanje rada i života) te ima znatan utjecaj na gospodarskoj i na društvenoj razini (otvaranje novih poduzeća, zapošljavanje, socijalna uključenost, stanovanje i lokacijske strategije). Opći cilj poboljšanje je kvalitete života građana Europe koji u sve većem broju žive u velikim urbanim konglomeracijama u kojima se stvara većina europskih gospodarskih rezultata⁽¹⁾.

Održiva urbana mobilnost može se postići samo ako se dogode važni proboji u inovacijama kojima se postižu ekološki prihvatljivija, uključivija, sigurnija i pametnija rješenja. Ako se to ne postigne, dugoročno gledano, doći će do stvaranja visokih društvenih, ekoloških i gospodarskih troškova. Međutim, građani bi trebali prihvatiti nove inovativne koncepte mobilnosti, posebice kada je riječ o zamjeni individualnih prijevoznih sredstva za javni prijevoz i zajedničku upotrebu prijevoznih sredstva. Postizanje promjena u ponašanju bez negativnog utjecaja na kvalitetu života i na troškove življenja u urbanim sredinama bit će jedan od najvećih izazova koji se trebaju svladati u tom području.

2. VAŽNOST I UČINAK

Glavni cilj ZZI-ja u području urbane mobilnosti bit će osiguravanje ekološki prihvatljivijeg, uključivijeg, sigurnijeg i pametnijeg sustava urbane mobilnosti.

Ovo je tematsko područje vrlo važno s gledišta socijalne i javne politike. Također je vrlo važno iz društveno-gospodarske perspektive jer uključuje važne gospodarske sektore s obzirom na BDP i zapošljavanje, kao što su automobilski i građevinski sektor. Urbana je mobilnost, osim toga, povezana sa strategijama zaštite okoliša i u cijelosti je uključena u politike u području socijalne uključenosti, lokacije, stanovanja te urbanističkog planiranja.

⁽¹⁾ Više od 70 % Europljana živi u urbanim područjima, koja čine više od 25 % teritorija Unije. Oko 85 % BDP-a Unije proizvedeno je u urbanim područjima. Očekuje se da će stupanj urbanizacije u Europi narasti na otprilike 83 % do 2050.

ZZI u području urbane mobilnosti usklađen je kako s prioritetima definiranim u okviru programa Obzor 2020. tako i s ciljevima strategije Europa 2020. usmjerenim k postizanju pametnijeg, održivijeg, niskougljičnog i uključivog urbanističkog razvoja. ZZI u tom tematskom području mogao bi doprinijeti svim ciljevima strategije Europa 2020., primjerice promicanjem ekološki učinkovitih rješenja, inteligentnih sustava IKT-a za upravljanje prometom i osiguravanja učinkovitijih i pristupačnijih usluga prijevoza.

Zapravo, budući da je urbana mobilnost po svojoj prirodi sustavna, ZZI u tom području mogao bi ponuditi mnogo mogućnosti za inovacije duž inovacijskog lanca, poput razvoja multimodalnih prometnih sustava i pametnijih i održivijih prometnih rješenja.

ZZI u području urbane mobilnosti nadovezuje se na snažnu tehnološku i industrijsku bazu te nudi potencijal za stvaranje novih proizvoda i usluga ⁽¹⁾, pogotovo u područjima održivog planiranja i ekološke industrije.

Nadalje, razvoju modela inovativne urbane mobilnosti pogodovat će snažna politička pozornost i potpora tom tematskom prioritetu. Ti inovativni urbani modeli mogu osim toga imati globalni učinak ako ih se prenese kao najbolje prakse na brzorastuće urbane konglomeracije u ostalim dijelovima svijeta, posebno u Africi, Aziji i Latinskoj Americi.

ZZI u ovom području staviti će planiranje urbane mobilnosti i gradskog prometa u širi kontekst održivog urbanističkog planiranja i prostornog razvoja na lokalnoj i regionalnoj razini. ZZI bi tako imao prednost djelovanja u višedisciplinarnom i međusektorskom području te pridonosila prevladavanju trenutnih razina organizacijske rascjepkanosti s kojom se sektor suočava. Stvorio bi mogućnost uspostavljanja uže suradnje između tijela javne vlasti (uglavnom na lokalnoj i regionalnoj razini), lokalnih udruga i privatnog sektora (kao što su voditelji projekta i akteri u području infrastrukture), instituta za istraživanja i sveučilišta (uključujući tako trokut znanja).

Povezivanje partnera svjetskog ranga u nove konfiguracije dat će ZZI-ju u području urbane mobilnosti mogućnost optimiziranja postojećih resursa i iskorištavanja poslovnih prilika nastalih u okviru novih vrijednosnih lanaca.

ZZI u području urbane mobilnosti usredotočit će se na aktivnosti inovacijskog trokuta koje mogu koristiti dodatnu potporu Unije, posebno u okviru djelovanja EIT-a. Zapravo, glavna dodana vrijednost ZZI-ja u tom području bit će njegova uloga u uključivanju tri sastavnice trokuta znanja te sustavne promjene koje će uvesti u zajednički rad aktera u području inovacija. Isto tako usredotočenost ZZI-ja na inovacije usmjerene k ljudima, čime se u središte napora ZZI-ja stavlja studente, istraživače i poduzetnike, bit će od temeljne važnosti za rješavanje gore opisanih izazova. Stoga će se snažan naglasak staviti na obrazovanje/osposobljavanje, poduzetništvo i korištenje rezultata, npr. razvojem vještina i znanja stručnjaka za gradski promet u lokalnim i regionalnim upravama (cjeloživotno učenje / programi razmjene osoblja / stručno usavršavanje), predlaganjem posebnih programa visokog obrazovanja u području urbane mobilnosti (ljetne škole / programi razmjene), uspješnim uvođenjem inovativnih prometnih koncepata na tržište (potpora sveučilišta i istraživačkih institucija poduzećima nastalim odvajanjem iz matičnih te za novoosnovana poduzeća, itd.).

Osim toga kolokacijski koncept mogao bi se ojačati unutar ZZI-ja koji je usredotočen na to tematsko područje jer ono ima, razumije se, snažnu lokalnu i regionalnu dimenziju.

3. SINERGIJA I KOMPLEMENTARNOST S POSTOJEĆIM INICIJATIVAMA

Pitanja povezana s mobilnosti snažno se podupiru u okviru mnogih inicijativa Unije. Unija je u potpunosti angažirana u tom području.

Veze s ostalim aktivnostima Unije postoje i bit će ojačane. ZZI u području urbane mobilnosti u obzir će uzeti aktivnosti razvijene u okviru akcijskog plana za urbanu mobilnost i akcijskog plana za pametni prometni sustav.

Posebno će surađivati s planiranim europskim inicijativama u području pametnih gradova i zajednica, koje obuhvaćaju energetska učinkovitost, IKT i gradski prijevoz.

⁽¹⁾ Nekoliko primjera novih potencijalnih tržišta: nove putničke usluge, održavanje i upravljanje prometnim kretanjima i zastojima na cesti; nove aplikacije u vozilima; imerzivne komunikacijske usluge za potporu komunikaciji i izbjegavanje putovanja (JRC 65426 EN).

ZZI-jem bi se posebno postiglo komplementarno djelovanje s ključnim akterima, ali i osiguravanje strukturirane mreže stručnjaka, kompetentnih da identificiraju okvirne uvjete i najbolju praksu s obzirom na politička, regulatorna ili standardizacijska pitanja koja izravno utječu na sektor.

Također je potrebno usklađivanje sa zajedničkom programskom inicijativom „Urbana Europa”, koja će ujediniti napore u području nacionalnih istraživanja u cilju preoblikovanja urbanih područja u inovacijske i tehnološke centre, ostvarivanja ekološki prihvatljivih i pametnih gradskih i međugradskih logističkih prometnih sustava, smanjivanja ekoloških otisaka i povećavanja klimatske neutralnosti. ZZI u tom području ubrzat će i potaknuti iskorištavanje izvrsnih javnih istraživanja udruženih u okviru tih zajedničkih programskih inicijativa te tako smanjiti rascjepkanost u području inovacija.

Inicijativa CIVITAS kojom se podupire demonstracijske i istraživačke projekte za provođenje inovativnih mjera u čistom gradskom prometu i Europska industrijska inicijativa u području pametnih gradova i općina, čiji je cilj održivija i učinkovitija proizvodnja i korištenje energije u gradovima bit će također prirodni partneri ZZI-ja u području urbane mobilnosti.

ZZI u ovom području mogao bi uspostaviti veze s europskim tehnološkim platformama i javno-privatnim partnerstvom u području europskih ekoloških automobila te s brojnim projektima u sklopu okvirnih programa u tom području. ZZI bi u obzir uzeo prioriteta istraživanja i akcijske planove utvrđene u okviru ETP-ova te istraživanja koje je dosad provedeno u sklopu javno-privatnog partnerstva i projekata okvirnih programa u cilju ojačavanja i ubrzanja preuzimanja te korištenja rezultata tih istraživanja.

Komplementarnosti će se težiti i kroz djelovanje Europskog saveza mobilnosti i industrija mobilnosti. Europski savez mobilnosti i industrija mobilnosti sufinancira se u okviru Programa za konkurentnost i inovacije te je usmjeren na povezivanje tvorca regionalnih i nacionalnih politika koji podupiru inovativna rješenja u području mobilnosti i industrija mobilnosti u cilju poticanja veće i jače potpore inovativnim uslugama MSP-ova u okviru tih industrija.

Također će se nadovezati na program „Inteligentna energija – Europa”, tržišnim replikacijama u području ekoinovacija i s uslugama koje se temelje na IKT-u i pilot-projektima za pametnu urbanu mobilnost u okviru Programa za konkurentnost i inovacije (CIP).

ZZI u ovom području nadopunjavao bi te aktivnosti jer bi bio usredotočen na transdisciplinarnu aktivnosti u okviru trokuta znanja s jakim naglaskom na inovativne proizvode i usluge te na poduzetničko obrazovanje.

ZZI koji je usredotočen na urbanu mobilnost nadopunjavao bi neke od posebnih aktivnosti koje se provode u okviru već postojeća dva ZZI-a. Konkretno, radi se o aktivnostima ZZI-ja o klimi („ClimateKIC”) na temu prelaska na otporne gradove s niskim emisijama ugljika te aktivnostima informacijskog i komunikacijskog društva budućnosti („EIT ICT Labs”) u okviru ciljnih područja inteligentnih prometnih sustava i digitalnih gradova budućnosti. ZZI u području urbane mobilnosti preuzet će rad obavljen u okviru ovih ZZI-ova te će ga staviti u širi kontekst ekološki prihvatljivijeg, uključivijeg, sigurnijeg i pametnijeg sustava urbane mobilnosti.

4. ZAKLJUČAK

ZZI u području urbane mobilnosti najprimjereniji je za suočavanje s gore opisanim izazovima. Također zadovoljava kriterije predložene za izbor tematskih područja ZZI-ja:

- Rješava glavne gospodarske i društvene izazove (kako bi za dobrobit građana, gospodarstva i društva stvorio europski prometni sustav koji je učinkovit u korištenju resursa, ekološki prihvatljiv, siguran i homogen) i doprinosi ostvarenju plana strategije Europa 2020 i njezinih ciljeva u području klime i energije, zapošljavanja, inovacije i obrazovanja.
- Taj je ZZI usredotočen na prioritete određene u okviru programa Obzor 2020. te nadopunjuje ostale aktivnosti Unije u području prometa, okoliša i energije.
- Jačanjem poduzetničkog duha integrira nove tehnologije s novim vrijednosnim lancima te podupire pretvaranje akademskih istraživanja u proizvode i usluge.
- Bavit će se, dakle, europskim paradoksom, s obzirom na to da će iskoristiti snažnu istraživačku bazu Unije i pronaći nove inovativne pristupe kako bi osigurao zeleniji, sigurniji i pametniji sustav urbane mobilnosti.

-
- Spojit će kritičnu masu izvrsnih dionika u području istraživanja, inovacija, obrazovanja i osposobljavanja, koji se inače ne bi udružili.
 - Koristi međusektorski pristup te zato povezuje različite razine odgovornosti od privatnih subjekata do javne uprave i građana pojedinaca, posebno na lokalnoj razini.
 - Zahtijeva transdisciplinarni rad koji uključuje različita područja znanja, kao i razvoj novih načina obrazovanja koji prelaze granice pojedinih disciplina.
-